

Autorské písmo s podporou vietnamské diakritiky

BcA. Quang Milan Nguyen

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ateliér Grafický design

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: BcA. Quang Milan Nguyen
Osobní číslo: K20058
Studijní program: N8206 Výtvarná umění
Studijní obor: Multimédia a design – Grafický design
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Autorské písmo s podporou vietnamské diakritiky

Zásady pro vypracování

Rozsah teoretické práce minimálně 40 – 45 stran + obrazové přílohy (dokumentace praktické části). Práci odevzdat v elektronické podobě na Portál IS/STAG (dle předepsané celouniverzitní šablony viz směrnice rektora č. 33/2019) a ve formátu PDF na 1 ks CD (DVD) nosiče, dále odevzdat 2 kusy výtisků práce v pevné vazbě (v jedné z nich bude vlepeno CD) a 1 výtisk graficky zpracované práce, která má volnější grafickou podobu.

1. Teoretická část: historie písma a diakritiky
2. Praktická část: konstrukce nového autorského písma

Rozsah diplomové práce: viz Zásady pro vypracování
Rozsah příloh: viz Zásady pro vypracování
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/umělecké dílo

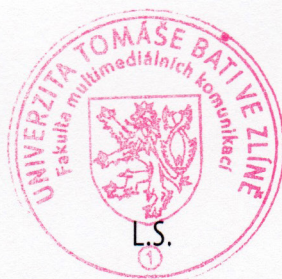
Seznam doporučené literatury:

CAMPE, Chris a Ulrike RAUSCH. *Designing Fonts*. První vydání. Londýn: Thames & Hudson, 2020 ISBN 0500241554
CHENG, Karen. *Designing Type*. Druhé vydání. Londýn: Laurence King Publishing, 2020 ISBN 1786277484
TRUONG, Donny. *Vietnamese Typography*. První vydání. San Francisco: Blurb: 2015 ISBN 9781364698065

Vedoucí diplomové práce: **MgA. Květoslav Bartoš**
Ateliér Grafický design

Datum zadání diplomové práce: **1. listopadu 2021**

Termín odevzdání diplomové práce: **20. května 2022**

Mgr. Josef Kocourek, PhD.
děkan

doc. Mgr.A. Pavel Noga, ArtD.
vedoucí ateliéru

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že:

- jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně dne: 1. 12. 2021

Jméno a příjmení studenta: BcA. Quang Milan Nguyen

.....
podpis studenta

PODĚKOVÁNÍ

V první řadě bych chtěl poděkovat Květoslavovi Bartošovi za jeho rady, podporu a vedení této diplomové práce. Poděkovat bych chtěl také rodině a kamarádům za podporu.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

ABSTRAKT

Předmětem diplomové práce je autorské písmo s podporou vietnamské diakritiky. Teoretická práce se zabývá konstrukcí latinkových grotesků, historií vietnamského jazyka, rešerší a v praktické části je popsán kreativní proces vytváření písma Libusch Sans.

Klíčová slova: písmo, font, vietnamština, autorské písmo, bezpatkové písmo, digitální písmo, grotesk, sans-serif, typografie, znak, glyf, písmová rodina, grafický design

ABSTRACT

The subject of the diploma thesis is the author's font with the support of Vietnamese diacritics. The theoretical work deals with the construction of Latin sans-serif, history of the Vietnamese language, research and the practical part describes the creative process of creating Libusch Sans font.

Keywords: font, vietnamese, type design, sans-serif, digital font, grotesk, sans-serif, typography, glyph, font family, graphic design

OBSAH

ÚVOD	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1. BEZPATKOVÉ PÍSMO.....	11
1.1. Historie bezpatkového písma	11
1.1.1. Vznik grotesku	11
1.1.2. Geometrický grotesk	14
1.1.3. Neogrotesk.....	16
1.1.4. Humanismus	17
1.1.5. Postmoderna	18
1.2. Anatomie	20
1.2.1. Verzálky a minusky	21
1.2.2. Číslice	22
1.2.3. Ligatury	22
1.2.4. Interpunkce a speciální znaky.....	23
1.2.5. Alternativní znaky	23
1.2.6. Italika a kurzíva	24
1.2.7. Kapitálky	24
1.2.8. Diakritická znaménka	25
1.3. Písmové rodiny a nabídka řezů	26
1.4. Klasifikace	26
2. VIETNAMSKÝ JAZYK.....	28
2.1. Historie vietnamštiny	28
2.1.1. Chữ Nho	28
2.1.2. Chữ Nôm	28
2.1.3. Chữ Quốc ngữ	29
2.2. Vietnamská abeceda	31
2.2.1. Upravené písmena abecedy	31
2.2.2. Speciální diakritické znaménka abecedy.....	33
2.3. Přepis vietnamštiny do češtiny.....	35
2.4. Rešerše písem	35
3. TECHNOLOGIE	39
3. 1. Software	39
3. 2. Formáty	41
3. 3. Správa fontů	43

---

3. 4. Distribuce	43
II. PRAKTICKÁ ČÁST	48
4. TVORBA AUTORSKÉHO PÍSMÁ	49
4. 1. Koncepce.....	49
4. 2. Skicování	51
4. 3. Konstrukce	51
4. 4. Propagační materiály a prezentace písma	58
ZÁVĚR	61
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	62
SEZNAM OBRÁZKŮ	64

ÚVOD

Do magisterského studia jsem vstupoval již s chutí prohloubit můj vztah k typografii a zaměřit se více na navrhování nových písem. To se mi vyplnilo s hodinou Písma a typografie, ve které jsme měli první možnost se seznámit s programem Glyphs, kde jsem vytvořil své první autorské písmo Vlaria, které bylo inspirované nádražními tabulemi na Vlárské dráze, kterou jezdím do Zlína. Intuitivnost tohoto programu mě motivovala v bádání v tomto oboru, který mě baví a ve kterém bych se chtěl zdokonalovat.

V rámci své diplomové práce jsem chtěl vytvořit písmo, které by vycházelo z mé osobní identity a přiblížil tím také svůj vztah ke svým vietnamským kořenům a samotnému jazyku, jelikož dekorativnějších (kvalitních) písem s podporou vietnamského systému diakritiky není tolik jako pro evropské jazyky, které jsou také založené na systému latinky. Proto jsem se rozhodl vytvořit autorské písmo s podporou vietnamské diakritiky, které bych rozvíjel i dále po odevzdání diplomové práce například rozvinutím do písmové rodiny a následně ho převést i do variabilního písma. Proto jsem se rozhodl oslovit Květoslava Bartoše, jestli by se nestal vedoucím mé diplomové práce díky jeho zkušenosti s vícejazyčnou podporou písem.

TEORETICKÁ ČÁST

1. BEZPATKOVÉ PÍSMO

V této kapitole rozebírám historii bezpatkového písma, jeho konstrukci a klasifikaci. Tuto kapitolu bych proto chtěl omezit na základy, protože toto téma již bylo popsáno ze všech možných úhlů v dalších již existujících diplomových pracích.

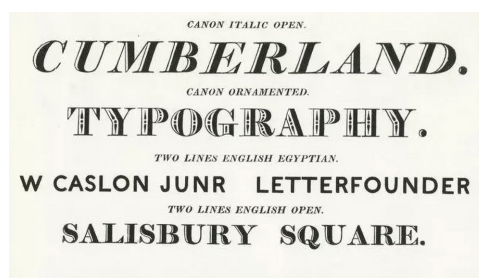
1.1. Historie bezpatkového písma

Písmena bez patek se objevovaly již za doby antiky neformálně například v nemonumentální epigrafice (nápisech vytesaných do kamene). Nicméně hlavním inspiračním zdrojem většiny latinkových písem byla po dlouhou dobu římská kapitála, která obsahovala patky, neboli serify.

Po revolučním vynálezu knihtisku, který byl z velké části připisován Johannesu Gutenbergovi, byla až do 19. století pozorována postupná standardizace písem, následovaná obdobím dominance hlavně serifových a lomených písem. [Lawson, 1990] Změna nastala až díky průmyslové revoluci, která vedla ke vzniku konkurenčního tržního prostředí a následně rozmachu reklamy a marketingu, díky kterému vznikla potřeba se odlišit různými způsoby vůči ostatním.

1.1.1. Vznik grotesku

Pravděpodobně prvním výkopem v novodobé historii bezpatkového písma je *Two Lines English Egyptian* (také známé jako *Caslon Egyptian*) od britského typografa Williama Caslona IV, které spatřilo světlo světa okolo roku 1816. Toto 28 bodové písmo, obsahující čistě verzálkové znaky, bylo pracovním pojmenováno podle tradičního názvu písem v bodové velikosti v dané době. Písmo se nesetkalo z počátku s velkým úspěchem, zčásti kvůli časovému střetu s vydáním prvních typů egyptienek (serifového lineárního písma / slab-serifu), které se staly tehdy populárnějšími. Původní matrice písma jsou uchované v londýnském *Type Archive*.

Obr. 1 / První bezpatkové písmo — *Two Lines English Egyptian*

Vznik a úspěch těchto písem byl daný hlavně poptávkou po nových estetických řešeních obchodních cedulí a vývěsních štítů. Nové tvarosloví písma bez patek se však z počátku nesetkalo

s velkým nadšením konzervativní typografické odborné veřejnosti kvůli zřejmému radikálnímu odklonu od zažitých norem. Většina prvních realizací bezpatkových písem vznikala ruční písmomalbou díky malířům nápisů, a to hlavně kvůli absenci knihtiskových liter a velkému formátu tabulí. Díky tomu, že bylo písmo malováno ručně, přirozený tah štětce s texturou barvy a drobnými nedokonalostmi dodával bezpatkovému písmu autentičnost, organičnost a živost, ke kterým se mnoho designerů v současnosti zase vrací, kvůli pocitu chladnosti perfektně ostrých tahů digitálního písma. [Jánský, 2016]

TWO-LINE GREAT PRIMER SANS-SERIF.
**TO BE SOLD BY AUCTION,
WITHOUT RESERVE;
HOUSEHOLD FURNITURE,
PLATE, GLASS,
AND OTHER EFFECTS.
VINCENT FIGGINS.**

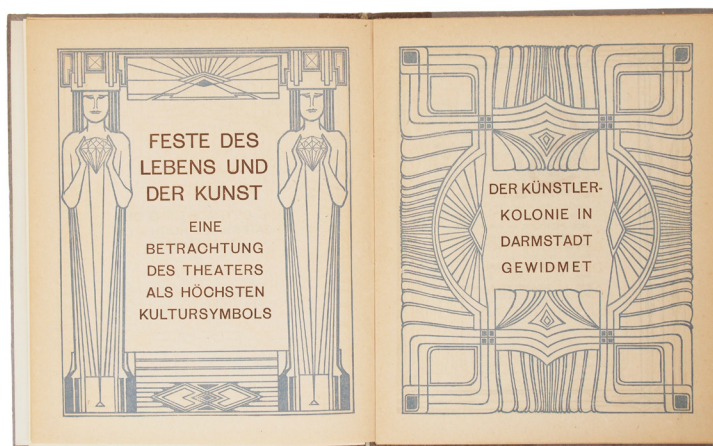
Obr. 2 / Two-line Great Primer Sans-serif

Termín *sans-serif* byl poprvé použit britským typografem Vincentem Figginssem při označení písma *Two-line Great Primer Sans-serif* v roce 1832. Jedná se o jednoduchý doslovný překlad z francouzštiny, který označuje absenci serifů, v češtině doslova „bez patek“, což ve své podstatě odpovídá spisovnému zavedenému ekvivalentu překladu — *bezpatkové písmo*.

Seven line Grottesque
MENINGHURNE
mountainous

Obr. 3 / Seven Line Grottesque

První komplexnější písmovou abecedu *Seven Line Grottesque*, která obsahovala i minuskové znaky, navrhl v roce 1834 William Thorowgood. V této době se bezpatkové písmo používalo v podstatě stále jen jako akcidenční písmo — určené pouze na nadpisy, příležitostní tiskoviny, nebo v inzerci. William Thorowgood také stojí za označením písma termínem *grotesk*. Tento termín byl původně použit hanlivě Caslonovými kritiky, kterým bezpatkové písmo připadalo groteskní — divné, komické, škaredé, nebo nevhodné. Dle písmolijny Monotype pojem vychází z italského „*grottesco*“ významem „*patřící do jeskyně*“, kvůli jeho jednoduchým konstrukčním tvarům.

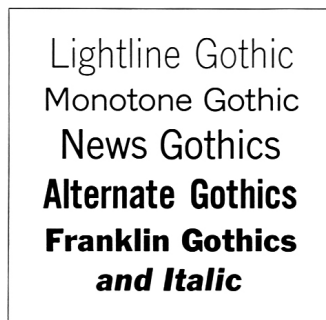
Obr. 4 / *Feste des Lebens und der Kunst: eine Betrachtung des Theaters als höchsten Kultursymbols* od Petera Behrense

Bezpatková písma rychle rostla na popularitě a okolo roku 1850 se začínají vytvářet v různých šířkových, výškových a tloušťkových variacích a oprostují se od použití čistě v nadpisech k užití i v chlebové sazbě. První užití bezpatkového písma v chlebové sazbě můžeme dohledat na návrhu obálky *Feste des Lebens und der Kunst: eine Betrachtung des Theaters als höchsten Kultursymbols* od Petera Behrense v roce 1900. [Reynolds, 2020]

Obr. 5 / *Vzorník Akzidenz Grotesk z roku 1912*

Kolem roku 1870 se etablují různé písmolijny na německém trhu. Vznikají písma, jako jsou například *Breite Magere Grotesk* či *Royal Grotesk* od Ferdinanda Theinhardta, který je dodnes považován za představitele grotesku modernistického rázu. *Royal Grotesk* byl poprvé vydán v roce 1898 berlínskou písmolijnou Berthold a později byl začleněn jako tenký řez do písmové rodiny *Akzidenz Grotesk*, která se později stala průlomovou a v dalších letech inspirovala ke vzniku dalších písem. [Reynolds, 2020]

Obr. 6 / Písma Morrise Fullera Bentona

V tuto dobu vzniká v Americe hned několik písem s označením *gothic*, jejímž nejvýznamnějším představitelem je typograf Morris Fuller Benton, pod kterým vzniklo až 260 písem. Z historického pohledu patří mezi jeho nejvýznamnější písma *Alternate Gothic*, *Franklin Gothic* a *News Gothic*, které se od sebe liší hlavně v šířkových a tloušťkových proporcích.

1.1.2. Geometrický grotesk

Na začátku 20. století vznikaly v progresivním Německu potřeby pro oproštění se od fraktury — novogotického lomeného písma, které se používalo již od 16. století a stalo se pro některé zastaralým a svázaným s minulostí. Rakouský architekt Adolf Loos ve své esejí z roku 1910 napsal „*Ornament je zločin*“. Zbavení se komplikujících detailů se dotklo především architektury a průmyslového designu díky změně smýšlení, které bylo definováno jako „*forma následuje funkci*“. V typografii to ve výsledku znamenalo absolutní zjednodušení latinky do nejzákladnějších geometrických tvarů — čtverce, kruhu, trojúhelníku a linky.

Obr. 7 / Erbar Grotesk, první geometrický grotesk

Německý typograf Jakob Erbar byl představitelem prvního geometrického grotesku *Erbar Grotesk*, který zároveň nese jeho jméno. Jedná se dle slov Jana Tschicholda o vlajkovou loď takzvané *nové typografie*, dle knihy stejného názvu *Die Neue Typografie* (1928). Písmo bylo tehdy velice populární a inspirovalo k vytvoření dalších geometrických písem.

Obr. 8 / Původní návrh experimentální verze Futury z roku 1927

V roce 1927 spatřilo světlo světa písmo *Futura* od Paula Rennera, které je považováno za jedno z nejvýznamnějších písem na světě a je stále vnímáno jako velice nadčasové. Vzniklo původně jako konkurenční písmo zadané frankfurtskou písmolijnou Bauer vůči tehdy populárnímu *Erbaru*. Renner tehdy navrhl dvě verze Futury — jednu tradiční, která byla zvolena do produkce tiskových liter, a druhou experimentální s velkým množstvím alternativních znaků.

Obr. 9 / Dálniční značka s písmem DIN

V roce 1931 vzniklo písmo *DIN*, pojmenované po jeho zadavateli *Deutsches Institut für Normung* (Německý institut pro standardizaci). Toto písmo je díky jeho standardizaci používáno především na silničních a pouličních značkách Česka a Německa, navigačních systémech, ale vyskytuje se též na technických výkresech.

Johnston¹⁹¹⁶ Gill Sans¹⁹²⁸

Obr. 10 / Anglické geometrické grotesky Johnston a Gill Sans

V tomto období vznikly ve Velké Británii také dvě podařené známé abecedy, které se staly v podstatě doménou britského designu a jejich kultury — přestože jedno z písem vzniklo již před *Futurou* od Paula Rennera, uvádím ho až zde protože je kombinací kaligrafických a geometrických vlivů. Jedná se o tzv. *Underground Type* (1916) známé také jako *Johnston (Sans)* od Edwarda Johnstona a *Gill Sans* (1928) od jeho studenta, sochaře a typografa Erica Gilla, který pro Edwarda Johnstona také pracoval, a proto se nedá divit jeho zřejmé inspirace v písmu. *Gill Sans* je oproti písmu *Johnston* mírně vyšší a rovnější, například díky eliminaci náběhů v některých řezech u písmen ›n‹, ›p‹ a ›q‹. Navzdory tomu, že bylo často písmo *Johnston* označováno odborníky

jako zdařilejší, *Gill Sans* dosáhlo vyšší popularity, a to hlavně z důvodu výhradní licence písma *Johnston* pro Londýnské metro a později také dostupnosti *Gill Sans* jako systémového písma na operačních systémech Apple MacOS a Microsoft Windows. [Archer, 2007]

Johnston100
ABCDEFGHIJKLMNO
PQRSTUVWXYZ
abcdefghijklm
nopqrstuvwxyz
1234567890@#-.,:;!?'&()
by Monotype
Designed for TfL

Obr. 11 / Korporátní písmo Johnston 100 pro Londýnskou MHD – Transport for London

1.1.3. Neogrotesk

Po druhé světové válce se začátkem 50. let začala formovat takzvaná švýcarská škola a mezinárodní typografický styl, které hledali výrazově neutrální písmo, které by toto poválečné období distancovalo od válečného období a geometrických grotesků, které ho doprovázely a písma jako Futura začala být označována jako příliš mechanická a chladná.

Výsledkem byl návrat k tradičnímu grotesku z počátku 20. století, kdy písmolijny začaly především „recyklovat“ předchozí návrhy písem jako *Akzidenz Grotesk*. Hlavním posunem byl v této době trend nových širokých řezů (v angličtině *extended*, či *wide*), který se tehdy propisoval svým „prodlužováním všeho možného“ v různých odvětvích jako například v průmyslovém designu.

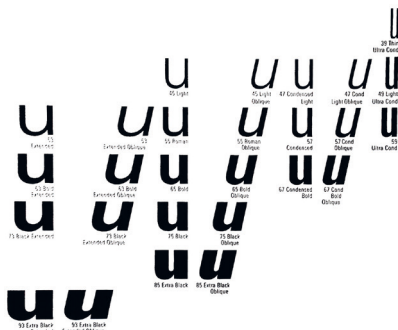
Neue Haas Grotesk¹⁹⁵⁶
Helvetica¹⁹⁶⁰
Helvetica Neue¹⁹⁸³
Helvetica Now²⁰¹⁹

Obr. 12 / Vývoj písma Helvetica

Neue Haas Grotesk ze švýcarské písmolijny Haas byl jeden z prvních výraznějších grotesků tohoto období. Toto písmo švýcarských typografů Maxe Miedingera a Eduarda Hoffmanna je prakticky jedno z nejrozšířenějších a nejpobulárnějších písem na světě. Brzo po jeho vzniku bylo licencováno pro mezinárodní distribuci písmolijně Linotype a následně bylo z marketingových důvodů přejmenováno na *Helvetica* (z latinského překladu *Helvetia* — „švýcarský“) v roce 1960. Toto písmo je v podstatě reinterpetací písma *Akzidenz Grotesk*, které je zbaveno nepravidel-

ností, které mu dodávaly osobitost, a tím bylo dotaženo do chladnější neutralnosti. V rámci konkurence vznikla podobná řešení v podobě *Folia* (1957), či *Recta* (1958), žádné ale nedosáhlo stejného úspěchu jako *Helvetica*.

Obr. 13 / Písmo Univers se systémem označení řezů

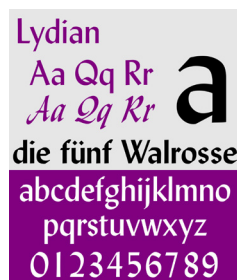
V roce 1953 byl osloven švýcarský typograf Adrian Frutiger francouzskou písmolijnou Deberny & Peignot, aby vytvořil konkurenční písmo švýcarským groteskům. Výsledkem bylo písmo *Univers*, které bylo revoluční svým systémem označení řezů — první číslo značilo tloušťku duktu, druhé šířku (řezy italiky končily lichými čísly).

Akzidenz-Grotesk	Folio	Helvetica	Univers 55
C	C	C	C
G	G	G	G
J	J	J	J
Q	Q	Q	Q
R	R	R	R
1	1	1	1
2	2	2	2
7	7	7	7

Obr. 14 / Srovnání vybraných liter Akzidenz Grotesku, Folia, Helveticy a Universu

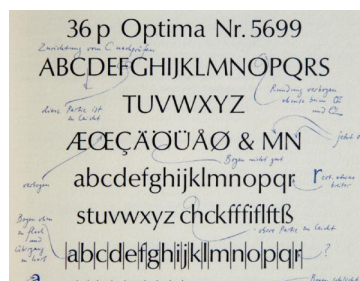
1.1.4. Humanismus

Už od vzniku grotesku se typografové snažili nalézt typografické tvarosloví, které by dokázalo zkombinovat jednoduchost grotesku se vznešeností antikvy. První náznaky těchto pokusů můžeme najít v písmech angličanů Edwarda Johnsona a Erica Gilla. [Lawson, 1990] Ve Státech se zase jednalo především o písmo *Stellar* od skotského typografa Roberta Huntera Middletona z roku 1926 a *Lydian* od Warrena Chappela z roku 1938. V Evropě se zase jednalo o písmo *Offenbach* od německého typografa Rudolfa Kocha z roku 1936.

Obr. 15 / Lydian

Hermann Zapf stál v roce 1958 za zrodem *Optima*, která byla inspirována italskými tesanými nápisy z 15. století. Experimentoval s tímto písmem již od roku 1952, kdy se snažil skloubit „nejlepší vlastnosti římského typu písma a grotesku“, což se mu nakonec podařilo a jeho písmo se stalo celosvětově úspěšným.

Obr. 16 / Optima

1.1.5. Postmoderna

Převážná část postmoderní typografie se zrodila z odmítnutí modernistické myšlenky, že forma následuje funkce, jako je neutralita nebo čitelnost. „Samozřejmě, že si raní modernisté mysleli, že jsou objektivní ve svém párování písma tak, aby vypadalo neutrálně, ale ve skutečnosti tomu tak nebylo,“ poznamenává Davidson: „bylo to vyjádření modernistů“. Postmoderní designér hledal možnosti, jak dekonstruovat prvky, které byly považovány za základní. Bylo zpochybněno přísné dodržování jasných pravidel a hranic. Designéři spíše začali experimentovat s písmem v „neprostorovém, nelineárním procesu, který opustil myšlenky mřížkového uspořádání“. Středem zájmu bylo subjektivní a emocionální vnímání diváka, nikoli pravidla, jako je čitelnost. Mezi experimentálnějšími reprezentanty typografie patří například Radim Peško (písma jako jsou například *Fugue* nebo *Lýno*), švýcarské Dinamo a francouzský TYPELAB.

Písmo *Frutiger*, pojmenované po svém autorovi Adrianovi Frutigerovi, bylo zamýšleno jako čisté a čitelné z dálky a v menším měřítku. Vzniklo v roce 1976 a vychází z jeho předchozího písma *Roissy* pro pařížské letiště Charlese de Gaulla. Dle typografa Steva Mattesona se jedná o *nejlepší možnost pro čitelnost v jakékoliv situaci* a podle typografa Erika Spiekermanna se jedná o nejlepší obecné písmo na světě. *Frutiger* se používá na švýcarských pasech a silničních značkách.

Adrian Frutiger také navrhl v roce 1988 *Avenir*. V rozhovoru s Linotype řekl, že cítil povinnost vytvořit lineární grotesk, který ctí tradici *Erbaru* a *Futura*, ale aby také bral ohled na zkušenosti a stylistické posuny 20. století. *Avenir* znamená ve francouzštině „budoucnost“, čímž dává najevo svou inspiraci *Futuro*. Na rozdíl od ní, ale písmo *Avenir* není čistě geometrické. Jeho dřívky jsou tlustší než jeho horizontální tahy, písmeno >o< není perfektní kruh a má kratší horní dotahy. Tyto drobnosti ulehčují jeho čitelnost a dávají *Aveniru* harmonické užití jak pro nadpisy, tak i chlebovou sazbu.

Frutiger¹⁹⁷⁶ Avenir¹⁹⁸⁸

Obr. 17 / Písma Frutiger a Avenir

V současnosti dominuje v rámci korporátní grafiky neo-geometrický grotesk. Jeho hlavním představitelem je písmo *Gotham* od Tobiaše Frere-Jonese a Jesse Ragana, navržené původně pro magazín *GQ*, inspirované New Yorkem a jeho starými nápisy na budovách. *GQ* požadovalo nadpisové písmo s geometrickým základem, které by vypadalo jako maskulinní, nové a čerstvé pro jejich magazín. Písmo získalo na popularitě převážně díky prezidentské kampani Baracka Obamy v roce 2008. Používá se také například ve vizuálních identitách *Discovery Inc.*, *Taco Bell*, *Saturday Night Live* nebo *Cartoon Network*. Písmo je distribuováno písmolijnou Hoefler & Co.

Obr. 18 / Gotham použitý v prezidentské kampani Baracka Obamy

Písmo se vyznačuje hlavně vysokou střední výškou písma, dobrou čitelností a otevřeností díky geometrickým tahům, které dodávají písmu přátelskou osobitost. Dle Andrea Romana z *Newsweeku* se písmo odlišuje od ostatních grotesků tím, že není německé, francouzské, nebo švýcarské, ale je velice americké.

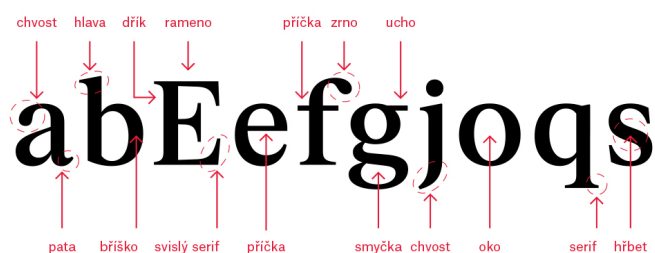
Díky neustále vyvíjejícím se technologiím přibývá čím dál více možností, jak písmo vytvořit a dále ho posunout. V současných programech (s možnou kombinací skriptových doplňků) je možné simulovat reálné nástroje jako jsou štetce či pera nebo lze za pomoci algoritmů automaticky generovat komplexnější křivky tahů.

V současnosti vznikají nová písma v podstatě každý den, ať už se jedná o experimentální návrhy, trendové vlny nebo další možné reinterpretace již existujících písem s dalším možným technickým posunem. Hlavní je v rámci vytvoření nového písma vycítit zdali není na trhu díra, zanalyzovat situaci a zmapovat trh, či má nové písmo možnost reálného využití a význam pro jeho vytvoření.

1.2. Anatomie

Grotesk vychází z konstrukčních základů antiky, která je zjednodušená zbavením se patek na konci tahů písmen. Z toho důvodu je patrné, že společně s antikvou sdílí většinu pojmů popisující jejich konstrukci.

Základním kamenem písmena je dřík — hlavní rovný tah, který může být svislý, či šikmý; oblý tah — oko (uzavřený, oblý tah nenapojený na dřík), či břicho (na rozdíl od oka je dřík na oblý tah napojený). Pojmenování tvarosloví vychází z velké části z antropomorfismu — na základě vizuální podobnosti jsou další části označovány například jako hlava, pata, rameno, atd.

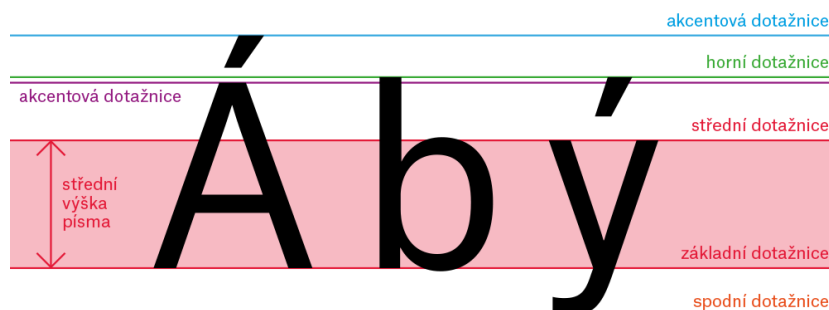

Obr. 19 / Názvosloví a anatomie písma

Písmová osnova je důležitou soustavou pomyslných vodorovných linií — odborně nazývaných dotažnic, které se využívají při tvorbě písma. Definují výšku proporcí kresby písma a umístění diakritických znamének. Písmeno sedí na účaří (*baseline*) a jeho výšková proporce je definována u minusek pomocí střední dotažnice (*x-height*), označuje se též jako střední výška písma a její velikost je klíčová a definuje rozdíl mezi minuskami a verzálkami. Písma s menším rozdílem mezi minuskami a verzálkami bývají čitelnější v menším měřítku. Litery, u kterých přetahy přesahují pod účaří jsou definovány dolní dotažnicí (*descender height*). Pokud má dolní dotažnice menší velikost, umožňuje tím kompaktnější sazbu. [Blažek, 2020]

Výšku verzálek určuje verzálková dotažnice (*cap height*), která může být shodná s horní dotažnicí, ale také nemusí, pokud se autor písma rozhodne z důvodu čitelnosti i optického vyrovnání, odlišit výšku horních dotahů u minusek. To se zejména propisuje v němčině, kde se začíná verzálkou u každého podstatného jména.

Akcentová dotažnice (*ascender height*) je nejvyšší pomyslnou linií písmové osnovy a určuje umístění diakritických znamének u verzálek. Minusková znaménka většinou mají svou vlastní dotažnici, která se často kryje s horní dotažnicí.

Obr. 20 / Písmová osnova

1.2.1. Verzálky a minusky

Tak jako řečtina, či azbuka, i latinka má dvě hlavní sady písmen — verzálky (*majuskule*) a minusky (*minuskule*). Verzálky nacházejí své využití hlavně jako počáteční písmena na začátku věty, v různých názvech a jménech, zkratkách anebo v případě potřeby zvýraznění. Obecně se při delším textu využívají minusky, které jsou svou kresbou vhodnější díky své čitelnosti rozmanitějších tvarů písmen.

Verzálky neboli majuskule jsou historicky nejstarší a základní sada znaků, u které byla definována konstrukční kostra již v monumentálním písmu Římské říše. Verzálky jsou konstruovány mezi dvěma horizontálními osnovami. Dolní hranici znaků tvoří účaří a horní hranici tvoří verzálková dotažnice. Verzálky jsou konstrukčně jednoduché a tvarově blokovité.

Malá písmena označujeme jako minuskule nebo minusky. Původ minusek lze najít již v tzv. karolínské minuskule, která byla v 14. a 15. století zvolena renesančními písaři v Itálii za kánon, na kterém byla formována základní podoba abecedy tak, jak ji známe dnes.

Anglické označení verzálek a minusek — *uppercase & lowercase* — vychází z fyzického umístění liter v knižtiskových sazečských kasách.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z
a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

Obr. 21 / Základní latinka

1.2.2. Číslice

Arabské číslice jsou nejrozšířenější systém zápisu čísel, který se používá také jak v češtině, tak i vietnamštině. Pojem „arabské“ je mírně zavádějící, jelikož tento systém zápisu má své kořeny ve třetím století před naším letopočtem v Indii, odkud se rozšířil do Evropy díky putovním obchodníkům. Díky svému jednoduššímu zápisu tak postupem času nahradily zápis římskými číslicemi.

Číslice od 0 do 9 mohou být umístěny uvnitř písmové osnovy hned několika způsoby. Verzálkové číslice stojí na účaří a jsou stejně vysoké jako samotné verzálky, někdy se mohou vyskytovat trochu kratší. Minuskové číslice (známé také jako skákavé číslice) stylu mají vzestupy k horní dotažnici a sestupy k dolní dotažnici jako malá písmena, a proto mohou být lépe integrovány do delších textů. Díky jejich vzhledu i historii samotné, jsou tyto číslice často označovány za archaické.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Obr. 22 / Číslice minuskové vs. verzálkové

Číslice se také člení na proporcionální a tabulkové. Tabulkové číslice mají šířku litery identickou, a proto se hodí ideálně do matematických tabulek a ceníků, kde se vyskytují číslice pod sebou.

7 2 1 1 9 0 3 7 4	7 2 1 1 9 0 3 7 4
0 3 4 0 5 6 7 8 2	0 3 4 0 5 6 7 8 2

Obr. 23 / Číslice proporcionální vs. tabulkové

1.2.3. Ligatury

Ligatury, také nazývané jako slitky, jsou dvojce či trojce písmen spojených zejména proto, aby příslušné kombinace písmen nenarušovaly navzájem kresbu a aby dobře zapadaly do sebe. Mezi nejznámější ligatury patří dvojice písmen ›f‹ a ›i‹ — ›fi‹, dále také ›fl‹ ›ff‹ a ›tt‹. Programy pro profesionální sazbu mají schopnost automaticky sázet slitky v rámci funkcí OpenType. V případě řidišho prostrkávání se slitky nepoužívají.

<i>fi</i>	→	<i>fi</i>	<i>AE</i>	→	<i>Æ</i>
<i>ff</i>	→	<i>ff</i>	<i>ae</i>	→	<i>æ</i>
<i>ffi</i>	→	<i>ffi</i>	<i>OE</i>	→	<i>Œ</i>
<i>fl</i>	→	<i>fl</i>	<i>oe</i>	→	<i>œ</i>
<i>ij</i>	→	<i>ij</i>	<i>LATEX</i>	→	<i>ŒT_EX</i>

Obr. 24 / Příklady ligatur

1.2.4. Interpunkce a speciální znaky

Interpunkční znaménka, také známá jako členicí znaménka, jsou symboly, které vyjadřují strukturu a organizaci textu v psané podobě a v řeči se projevují v intonaci hlasu.

Dnešní forma interpunkce je poměrně novým a komplexním systémem. První známky interpunkce sahají do starověkého Řecka, kdy učeň Aristophanes (448–385 př. n. l.) použil jednoduchou tečku k pozastavení svých myšlenek. V tištěném textu ji v 15. století začal konzistentně využívat benátský nakladatel a tiskař Aldus Pius Manutius ve formě tečky, čárky a středníku. Od té doby se postupně vytvářely další interpunkční znaménka.

Vietnamština přejala uvozovky z francouzštiny, kdy se používají buď ve formě “...” ,nebo “ ... ”, s odsazením nedělitelnou mezerou.

.,,:; * ! ; ? ; & @ # % ( ) { } [ ] \ / · “ ” „ § † “ ” -

Obr. 25 / Interpunkční znaménka

1.2.5. Alternativní znaky

Hlavně rozmach díky OpenType a stylistickým sadám nabízí další estetické řešení písmen. Dobrým komplexnějším příkladem je *Labil Grotesk* od typografa Christiana Janského, který si hraje s písmem v stylistické sadě, kde se písmo „rozsypává“ a vytváří se tak hravá sazba.

Labil Grotesk

Obr. 26 / Stylistické sady písma *Labil* od písmolijny Kometa s „rozsypáním“ nakloněním

1.2.6. Italika a kurzíva

Italika je konstrukční podvarianta minusek. Konstrukční kostra italiky je aplikovaná jen na minuskovou abecedu. Verzálky nemají italikovou variantu konstrukční kostry. Určité rozdíly mezi základními verzálkami a italikovými verzálkami jsou v modulaci tahu a v detailech. Konstrukční kostru však mají stejnou, jen u italiky většinou nakloněnou doprava.

Italika má přerušovanou konstrukci znaku, což znamená, že se každý tah píše (buduje) samostatně. Je odvozené od ručního psaní, kdy se po napsání tahu psací nástroj zdvihne a přesune na jinou pozici, aby napsal následující tah.

Kurzíva je konstrukční podvarianta minusek a její konstrukční kostra je přímo odvozená od rukopisných forem, kterých archetypy najdeme v antice a v středověku. Konstrukční kostra kurzívy je odvozená od plynulého rukopisu znaků jedním tahem psacího nástroje. Kurzíva má plynulou konstrukci znaku, což znamená, že jsou znaky tvořené jedním tahem a často při sazbě do slov na sebe plynule navazují (skriptová písma).

Řezy písem s označením oblique nebo slanted a nepravá italika jsou většinou čistě nakloněná písma, technicky se jedná o většinu grotesků nižší kvality bez optické úpravy, nejvíce se však projevují u serifových písem, které mají odlišné tvary znaků od italiky. Konstrukční kostra nakloněného písma je totožná se základní verzí minusek, jediný rozdíl je v mírném naklonění doprava. Chybí zde odlišná dynamika tahu a korekce proporcí. V tomto písmě se nepoužívají italikové varianty některých písmen (například >a< a >g<).

Obr. 27 / Příklad základního řezu, slanted, italiky, a kurzívy

1.2.7. Kapitálky

Kapitálky (v angličtině *small-caps* nebo *small capitals*) jsou verzálkové znaky, které jsou zmenšené výšku minuskul, nebo-li na střední výšku písma. Používají se primárně k vyznačování, či odlišení v textu. Právě kapitálky bývají většinou o něco vyšší jak minusky.

Právě kapitálky sdílí duktus mínusek. Nejsou pouze kopií zmenšených verzálek, to odlišuje právě kapitálky od nepravých, které se liší jak duktem, tak proporcemi a prokladem kvůli strojovému zmenšení programem, a proto vypadají v sazbě světleji.

<p>LOREM IPSUM dolor fit amet consecteter <i>adipiscing elit</i>, sed diam nonummy nibh euismo tincidunt ut floeret dolore ma- gna aliquam volutpaft. Ut wisi enim ad MINIM VE- NIAM, quis nochtud exerci- tation uffamcorper suscipit <i>lo- bodontis</i> niffi ut aliquip ex COM- MODO CONSEQUAT.</p>	<p>LOREM IPSUM dolor fit amet consecteter <i>adipiscing elit</i>, sed diam nonummy nibh euismo tincidunt ut floeret dolo- re magna aliquam volutpaft. Ut wisi enim ad MINIM VENIAM, quis nochtud exer- cition uffamcorper susci- pit <i>lobodontis</i> niffi ut aliquip ex COMMODO CONSEQUAT.</p>
---	---

Obr. 28 / Porovnání minusky s pravou a nepravou kapitálkou

1.2.8. Diakritická znaménka

Diakritická znaménka (z řeckého *διακριτικός diakritikós* = rozlišující; často zjednodušována jako diakritika) jsou soubor znaků, které obsahují okolo sebe znaménka (nad nimi, pod nimi nebo vedle nich), která mění jejich význam v podobě změny výslovnosti nebo intonace.

Diakritická znaménka vznikla hlavně díky křesťanské misii a se šířením latinského a řeckého vzdělání na sever. Vznikla kvůli tomu jednak potřeba přesněji zaznamenávat řečtinu a její výslovnost, tak i potřeba zaznamenávat hlásky jiných jazyků v abecedách, které pro ně nebyly původně určeny. Vývoj v Evropě se vyvíjel trojím směrem:

- U východoslovanských jazyků se řecká abeceda rozšířila o další písmena (cyrilice)
- U latinské abecedy se začaly používat skupiny písmen neboli spřežky. Tak se pro odlišení mezi hláskami ›u‹ a ›v‹ začalo používat ›vu‹, pozdější dvojité ›w‹. V češtině se používaly spřežky například ›cz‹ pro ›č‹, ›sz‹ pro ›š‹, apod.
- V pozdním středověku vznikla diakritická znaménka tak, jak je známe dnes. Nejprve se ustanovila do češtiny díky spisu Orthographia Bohemica (Český pravopis), který je autor-
sky připisován mistru Janu Husovi v konci 14. století. Objevuje se tečka (podle „*punctus ro-
tundus*“, také *nabodeničko krátké*) s významem měkčení pozdějšího háčku, a čárka („*graci-
lis virgula*“, *nabodeničko dlouhé*) pro označení prodloužení. Tečka nad znakem se v polštině zachovala u ›ž‹. České ›š‹ se nakonec ujalo i v jiných především slovanských a pobaltských jazycích a v mezinárodních znakových sadách výslovnosti.

Více do detailu rozebírám vietnamský diakritický systém v druhé kapitole své diplomové práce o vietnamském jazyku.

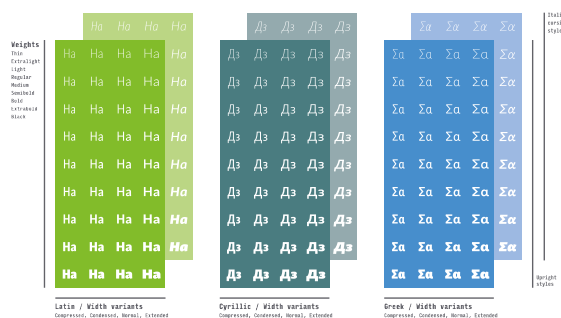
Á É Í Ó Ú Ý Č Ď Ě Ň Ř Š Ť Ž Ů
á é í ó ú ý č ď ě ň ř š ť ž ů

Obr. 29 / Česká diakritická znaménka

1.3. Písmové rodiny a nabídka řezů

Písmové rodiny se skládají z různých řezů, které se většinou od sebe odlišují duktem, šířkou proporcí či sklonem.

Superrodiny tvoří dvě nebo více rodin, které spojuje charakter písma samotného, ale liší se například tím, že patří do jiné klasifikační skupiny nebo podporuje více jazykových systémů.

Obr. 30 / Písmová superrodina Skolar od Rosetty

1.4. Klasifikace

V českém prostředí se písmo nejčastěji třídí a vyučuje podle Československé klasifikace písem prof. Jana Solpery z roku 1977, která písmo dělí do jedenácti klasifikačních skupin:

1. Dynamická antikva
2. Přejímová antikva
3. Statická antikva
4. Lineární písmo serifové
5. Lineární bezserifové statické písmo
6. Lineární bezserifové konstruované písmo
7. Lineární bezserifové dynamické písmo
8. Lineární antikva (egyptienka)
9. Kaligrafická písma
10. Volně psaná písma
11. Písma lomená

V současnosti je však tato klasifikace zastaralá a nevyhovující, a to hlavně s nástupem digitálních technologií, kdy se rozvinula experimentální typografie, která popírá hranice mezi klasifikačními skupinami a díky které se písmo častěji třídí v obecnějších kategoriích. Google Fonts například člení svou knihovnu písem na pět skupin: bezpatkové, patkové, display (*akcidenční/expresivní*), skriptové a monospace (*neproporční*). MyFonts mají o dvě skupiny navíc, a to slab

serif (*egyptienky*) a handwritten (*ručně psaná písma*). Adobe Fonts zase naopak postrádají kategorii display.

Obr. 31 a 32 / Rozdělení písma ve službě Google Fonts (vlevo) a Adobe Fonts (vpravo)

2. VIETNAMSKÝ JAZYK

2.1. Historie Vietnamštiny

Od roku 207 př. n. l. do roku 939 našeho letopočtu měla vláda několika čínských dynastií hluboký vliv na vietnamskou kulturu a literaturu. V důsledku toho byl oficiální vietnamský jazyk psán klasickou čínštinou (*chữ Nho*) před vývojem původního vietnamského písma (*chữ Nôm*) a přijetím latinské abecedy (*Quốc ngữ*).

2.1.1. Chữ Nho

Pod kontrolou Číňanů v devátém století byly vietnamské vládní dokumenty psány čínskými ideografy zvanými *chữ Nho* (písmo učenců), také označované jako *chữ Hán* (písmo Han). Dokonce i poté, co Vietnam v roce 939 vyhlásil svou nezávislost, bylo *chữ Nho* běžným psaným jazykem v oficiálních dokumentech až do začátku dvacátého století. *Chữ Nho* se dodnes používá v kaligrafických praporech pro tradiční příležitosti, jako jsou festivaly, pohřby, lunární Nový rok (*Tết*) a svatby. Ačkoli bylo *chữ Nho* ve velké úctě — protože gramotnost *chữ Nho* byla klíčem k moci, bohatství a prestiži — vietnamští učenci chtěli vyvinout svůj vlastní systém psaní zvaný *chữ Nôm*.

Obr. 33 / *Chữ Nho*

2.1.2. Chữ Nôm

Chữ Nôm je vietnamský systém psaní založený na čínských ideogramech. I když není znám žádný záznam o tom, kdy bylo vytvořeno, *chữ Nôm* již bylo dobře zavedeno v jedenáctém století. Vzhledem ke komplexnímu použití čínských znaků k vytvoření vietnamských fonémů bylo obtížné se *chữ Nôm* naučit. Výsledkem je, že *chữ Nôm* dnes umí číst jen několik desítek Vietnamců na celém světě. Vzácné jsou také publikace psané znaky *Nôm*. Pouze malé ukázky byly nalezeny v *Quốc-âm Thi-Tập* od Nguyễn Trãiho (Sebrané básně v domorodých slovech) a v eroticky skryté poezii *Hồ Xuân Hương*.

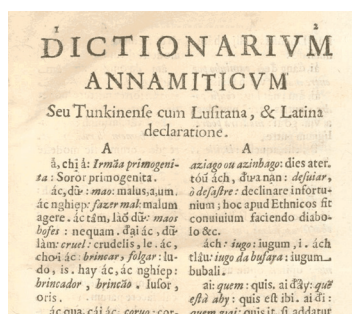
Obr. 34 / Chữ Nôm

2.1.3. Chữ Quốc ngữ

Romanizace vietnamského písma začala v sedmnáctém století, kdy katoličtí misionáři potřebovali přepisovat písma pro své nové konvertity. Protože *chữ Nôm* používala pouze elita a privilegovaní, chtěli misionáři představit náboženské texty širší populaci včetně lidí z nižší třídy, kteří by nebyli schopni číst ideografy *Nôm*.

V roce 1624 zahájil francouzský jezuita a lexikograf Alexandre de Rhodes svou misi v Cochinchina, kde se setkal s portugalským jezuitou Franciscem de Pinou a úžasnou rychlostí se naučil vietnamsky. Během šesti měsíců Rhodes zvládl jazyk. Bohužel Pina o rok později zemřel při ztroskotání lodi v Đà Nẵng. Rhodes pokračoval ve své misi a strávil dvanáct let nasloucháním místním lidem.

Po šesti letech, co opustil Vietnam v roce 1651, vydal „*Rhodos Dictionarium Annamiticum Lusitanum et Latinum a Linguae Annamiticae seu Tunchinensis Brevis Declaratio*“. Ačkoli jeho publikace položily základy pro *Quốc ngữ* (národní jazyk), Rhodos nebyl prvním tvůrcem romanizace. Jeho práce byly založeny na Pinově metodě, která byla inspirována románským systémem vietnamského psaní otce João Rodriguese. Vynález otce Rodriguese dále rozvinuli a zdokonalili portugalský jezuita Gaspar do Amaral, António Barbosa a francouzský jezuita Alexandre de Rhodes.

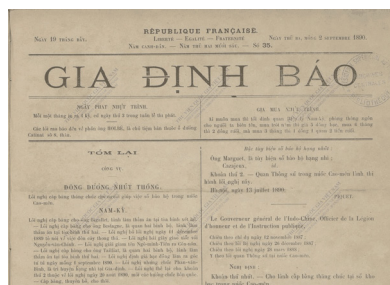

Obr. 35 / *Rhodos Dictionarium Annamiticum Lusitanum et Latinum*
od Alexandre de Rhoda, 1651

V roce 1773, o více než 100 let později, francouzský jezuita Pierre-Joseph-Georges Pigneau de Béhaine publikoval *Dictionarium Anamitico-Latinum* v latině o písmu *Nôm* a *Quốc ngữ*. V roce 1838 biskup Jean-Louis Taberd navázal na *Dictionarium Anamitico-Latinum*, které vycházelo z díla Pigneau de Béhaine. Jedním z prvních osvojitelů nového vietnamského psacího systému byl Philipphê Bình, vietnamský pastor, který žil v Portugalsku. Během třiceti let v Portugalsku napsal Bình více než dvacet jedna knih v *Quốc ngữ*. Jeho psaní ukázalo, že *Quốc ngữ* se začalo formovat.

Na rozdíl od *chữ Nôm*, jehož zvládnutí vyžadovalo rozsáhlé studium a cvičení, byl nový latinský systém psaní přímý, přístupný pro široký vietnamský lid. Vietnamci by se místo let mohli naučit číst a psát svůj vlastní jazyk za pár týdnů. Přestože *Quốc ngữ* umožnilo rozšířit gramotnost a vzdělání mezi velkou populaci, oficiálním systémem psaní se stalo až na počátku dvacátého století pod francouzskou koloniální nadvládou (1864–1945).

Vzestup systému psaní založeného na latině otevřel dveře vzdělávání a tištěným publikacím. *Gia Định Báo* — první noviny ve Vietnamu, publikovaly své první číslo v *Quốc ngữ* 15. dubna 1865. Pod ředitelem Trương Vĩnh Ký a šéfredaktorem Huỳnh Tịnh Cạnh Cạnh hrálo zásadní roli povzbuzování Vietnamců ke studiu *Quốc ngữ*. Trương Vĩnh Ký napsal více než 118 publikací od výzkumu přes přepis až po překlad. V roce 1895 *Gia Định Báo* vydala *Huỳnh Tịnh Của's Đại Nam quốc âm tự vị*, první slovník napsaný vietnamským učencem pro Vietnamce.

Obr. 36 / První vietnamské noviny *Gia Định Báo*

V roce 1907 vietnamští učenci jako Lương Văn Can, Nguyễn Quyền a Dương Bá Trạc otevřeli *Đông Kinh nghĩa thực* — vzdělávací instituci bez školného v Hanoji, aby pomohli rozvíjet zemi. Škola si uvědomovala výhodu *Quốc ngữ*, která se snadno četla a psala, a proto používala romanizovaný systém psaní k vydávání učebnic, literárních děl a novin (*Đăng cổ Tùng báo* a *Đại Việt Tân báo*).

Přibližně ve stejnou dobu v roce 1907 otevřel novinář Nguyễn Văn Vĩnh první tiskařskou společnost a vydal první nezávislé noviny s názvem *Đăng cổ tùng báo* v Hà Nội. V roce 1913 vydal *Đông dương Tạp chí* k propagaci *Quốc ngữ*. Oba Nguyễn Văn Vĩnh a Trương Vĩnh Ký byli známí jako kmotři vietnamských novin.

Od roku 1917 do roku 1934 přispěl spisovatel Phạm Quỳnh mnoha důležitými esey o literatuře a filozofii ve své vlastní publikaci s názvem *Nam Phong tạp chí*. Přeložil také mnoho francouzských literárních děl do *Quốc ngữ*.

V roce 1933, formování *Tự Lực Văn Đoàn* (Literární skupiny Sebedůvěra) znamenalo hluboké změny na vietnamské literární scéně. Učenci skupiny, kterou tvořili Nhất Linh, Khái Hưng, Hoàng Đạo, Thạch Lam, Tú Mỡ, Thế Lữ a Xuân Diệu, popularizovali *Quốc ngữ* (Národní jazyk) prostřednictvím svého jasného a jednoduchého vietnamského písma. Vydávali dva týdeníky (*Phong hóa* a *Ngày nay*), moderní poezii a romány, aniž by se spoléhali na čínský klasický text.

Obr. 37 / Týdeník Phong hóa

Ačkoli francouzští a portugalští misionáři začali s romanizovaným systémem psaní, vietnamští novináři, básníci, učenci a spisovatelé ji zdokonalili tak, až nakonec vytvořili z *Quốc ngữ* robustní, výmluvný a komplexní systém psaní. V letech 1954–1974 byly provedeny poslední změny v abecedě během indočínské války a Vietnamské války. Dnes *Quốc ngữ* také známé jako *chữ phổ thông* (standardní písmo) je oficiálním pravopisem vietnamštiny.

V současnosti se Vietnamu vyskytují tři skupiny nářečí: severní, střední a jižní, které se od sebe liší odlišnou výslovností některých písmen. V obecné rovině je Vietnamština na jihu zjednodušená, kdy se díky nižšímu počtu tónů vyslovují některá slova stejně. V digitálním prostředí se může vietnamština objevovat bez diakritických znamének. Vietnamští mluvčí většinou text bez diakritických znamének dokážou kontextuálně přečíst s domyšlením v hlavě.

2.2. Vietnamská abeceda

Oficiální vietnamská abeceda založená na latince se skládá z dvaceti devíti písmen: sedmnácti souhlásek a dvanácti samohlásek. Dvacet dva písmen pochází z římské abecedy (vyjma >f<, >j<, >w< a >z<). Bylo upraveno sedm písmen: >ă<, >â<, >ã<, >ê<, >ô<, >ơ< a >ư<. Stejně jako v angličtině a češtině

se pořadí řídí římskou abecedou. Písmena s diakritickými znaménky následují za písmeny bez. Například ›a‹ před ›ă‹ a ›d‹ předchází ›đ‹.

AĂÂBCDĐÊËĜHIKLMNOÔŔPQRSTUUVXY
aăâbcdđêëghiklmnoôŕpqrstuuvxy

Obr. 38 / Vietnamská abeceda

2.2.1. Upravená písmena abecedy

Jak již bylo zmíněno, vietnamský psací systém používá sedm upravených písmen. Čtyři mají oddělená diakritická znaménka: ›ă‹, ›â‹, ›ê‹ a ›ô‹. Tři mají připojená diakritická znaménka: ›đ‹, ›ŕ‹ a ›ư‹.

V následující části představuji diakritická znaménka, které jsem se rozhodl nazývat dle standardních znakových sad společnosti Adobe, a to jak z důvodu zaužívanosti, ale také kvůli neexistujícímu překladu v českém jazyce pro některé znaky.

2. 2. 1. 1. Písmeno Ă

Písmeno ›ă‹ má *breve* (česky *oblouček*) umístěný nad písmenem ›a‹. ›Ă‹ může být kombinováno s *acute* (ă), *grave* (ǎ), *hook above* (Ǻ), *tilde* (ã) nebo *dot below* (ǻ). *Breve* je zakřivený a nesmí být zaměněn za *caron* (*háček*), který ve vietnamštině neexistuje.

2. 2. 1. 2. Písmeno Â

Písmeno ›â‹ má nad písmenem ›a‹ *circumflex* (česky *stříška*). ›Â‹ se může kombinovat s *acute* (â), *grave* (ǎ), *hook above* (Ǻ), *tilde* (ã) nebo *dot below* (ǻ). Ve vietnamštině se nad ›e‹ (ê) a ›o‹ (ô) také může vyskytovat *circumflex*.

2. 2. 1. 3. Písmeno Đ

Písmeno ›đ‹ má příčku přes písmeno ›d‹. ›Đ‹ je počáteční souhláska. Velké písmeno ›Đ‹ má vodorovnou příčku uprostřed písmene ›D‹. Malé písmeno ›đ‹ má čáru vycentrovanou v horním dotahu písmene ›d‹.

2. 2. 1. 4. Písmeno Ê

Písmeno ›ê‹ má *circumflex* umístěný nad písmenem ›e‹. *E-circumflex* může mít další *acute* (ê), *grave* (ê), *hook above* (ê), *tilde* (ê) nebo *dot below* (ê). Ve vietnamštině se *circumflex* používá také nad ›a‹ (â) a ›o‹ (ô).

2. 2. 1. 5. Písmeno Ô

Písmeno ›ô‹ má *circumflex* umístěný nad písmenem ›o‹. *O-circumflex* může mít další *acute* (ô), *grave* (ô), *hook above* (ô), *tilde* (ô) nebo *dot below* (ô). Ve vietnamštině se *circumflex* používá také nad ›a‹ (â) a ›e‹ (ê).

2. 2. 1. 6. Písmeno O

Písmeno ›ô‹ má připojený *horn* (roh) a je zarovnán napravo od písmene ›o‹. *O-horn* může mít další *acute* (ô), *grave* (ò), *hook above* (ô), *tilde* (ô) nebo *dot below* (ô). Ve vietnamštině se společně s písmenem ›u‹ používá také *horn* (ú).

2. 2. 1. 7. Písmeno U

Písmeno ›ú‹ má připojený *horn* (roh) a je zarovnán napravo od písmene ›u‹. *U-horn* může mít další *acute* (ú), *grave* (ù), *hook above* (ú), *tilde* (ũ) nebo *dot below* (ư). Ve vietnamštině se společně s písmenem ›o‹ používá také *horn* (ô).

2.2.2. Speciální diakritické znaménka abecedy

Vietnamština má velký počet písmen s diakritickými znaménky, aby bylo možné rozlišit tóny. Pořadí tónových znamének je různé, ale nejběžnější je dle konvence Nguyễn Đình Hòa: neo-začtený tón (*ngang*), *acute* (*sắc*), *grave* (*huyền*), *hook above* (*hỏi*), *tilde* (*ngã*) a *dot below* (*dấu nặng*). Protože diakritika hraje zásadní roli při rozlišování tónů, každá samohláska může mít jedno nebo dvě další znaménka. Následujících 134 písmen (velká a malá) demonstruje všechny možnosti diakritiky ve vietnamštině. Tóny vizuálně připomínají, jak se má hlas chovat při vyslovování slov.

**Á Á Á Á À Á Á Á Ã Á Á Á Ä Á Á Á É É É É Ê Ê Ê Ê Ë Ë Ë Ë Ì Ì Ì Ì Í Í Í Í
 Ó Ó Ó Ó Ò Ó Ó Ó Õ Ó Ó Ó Ợ Ợ Ớ Ớ Ớ Ớ Ỡ
 á á á á à á á á ã á á á ä á á á é é é é ê ê ê ê ë ë ë ë ì ì ì ì í í í í
 ó ó ó ó ò ó ó ó õ ó ó ó ợ ợ ớ ớ ớ ớ ỡ**

2. 2. 2. 1. Acute (dấu sắc, čárka)

Acute je čárka umístěná nad samohláskami: ›á‹, ›é‹, ›í‹, ›ó‹, ›ú‹, a ›ý‹. *Acute* začíná kresbou od úzkého konce a končí širokým vrcholem, označuje vysoké stoupání. Tón při vyslovení klesá a pak stoupá. Při kombinaci musí být jasně umístěn od jiného znaménka (›ă‹, ›â‹, ›ê‹, ›ô‹, ›ô‹ nebo ›û‹).

2. 2. 2. 2. Grave (dấu huyền, gravis)

Grave (česky *gravis*) je zpětný přízvuk umístěný nad samohláskami: ›à‹, ›è‹, ›ì‹, ›ò‹, ›ù‹, a ›ỳ‹. *Grave* začíná kresbou od širokého vrcholu a končí úzkým dnem, označuje nízkou výšku. Tón při vyslovení klesá. Při kombinaci musí být jasně umístěn od jiného znaménka (›â‹, ›â‹, ›ê‹, ›ô‹, ›ô‹ nebo ›û‹).

2. 2. 2. 3. Hook above (dấu hỏi)

Hook above kresbou vizuálně připomíná otazník bez tečky, který je umístěn nad samohláskami: ›â‹, ›ê‹, ›î‹, ›ô‹, ›û‹, a ›ỳ‹. Tón při vyslovení začíná nízkou, poté klesá a následně jde znovu nahoru jako při otázce.

2. 2. 2. 4. Tilde (dấu ngã, tilda)

Tilde (česky *tilda/vlnovka*) má symetrickou kresbu, která původně vychází z konstrukce písmena ›N‹. Stejně jako u písmena ›N‹ je kresba u konců menší jak v prostředku znaku. Tón se vyznačuje přerušením jako u nedůvěřivé otázky.

2. 2. 2. 5. Dot below (dấu nặng)

Dot below nebo také *underdot* (česky doslova *podtečka*) je tečka umístěná pod samohláskami: ›ạ‹, ›ẹ‹, ›ị‹, ›ọ‹, ›ụ‹, a ›ỷ‹. Kresbou může v rámci konzistence odpovídat velikostí interpunkční a tečky nad ›ì‹. Pokud si autor písma přeje odlišit *dot below* od ostatních teček, má možnost ji nakreslit menší, ne však naopak. Její pozice je vždy uprostřed pod samohláskou s výjimkou ›ỷ‹, kde je tečka posunuta vpravo, aby se nebila s chvostem. Vyznačuje při vyslovení zkrácený klesavý tón.

2. 2. 2. 6. Neoznačený tón (ngang)

Neoznačený tón nemá žádný přízvuk. Výška tónu se pohybuje od středu až po středovýšku.

2.3. Přepis vietnamštiny do češtiny

V rámci českého přepisu by měl zachovávat původní psanou podobu zbavenou o diakritická znaménka. Hlavním problémem je přepis hlásek ›d‹ a ›đ‹, kdy obě tato písmena v některých dialektech odpovídají českým ›d‹ a ›z‹.

Některé názvy mají nestandardní, fonetický nicméně ustálený český přepis. Jde hlavně o název země, města a jména osob, např. *Hà Nội* — *Hanoj* nebo *Việt Nam* — *Vietnam*. Některá zeměpisná jména používají zase naopak tradiční překlad jako například *Sông Hồng* — *Rudá řeka*, nebo *Thành Phố Hồ Chí Minh* — *Ho Či Minovo Město*.

2.4. Rešerše písem

V rámci práce na písmu s podporou vietnamské diakritiky jsem se snažil najít dobré příklady již existujících písem a jejich přístupu k diakritice.

2.4.1. Adapter

Rosetta Davida Březiny se specializuje na úpravu svých písem do co nejvíce jazyků a různých abeced. V současnosti písmolijna nabízí fonty pro více jak 450 jazyků pro písemné systémy, jako je arabština, arménština, cyrilice, devanagari, latinka, gujarati, hebrejštiny, řečtina či thajština.

Adapter se po vzoru svého jména dobře adaptuje jak v digitálním, tak tiskovém prostředí a využívá předností variabilního písma, a to jak v šířce tahů, naklonění, tak i optických úprav. Písmo je navrženo pro latinku, cyrilici a řečtinu. U vietnamských diakritických znaků se jeho *acute*, *grave* a *hook above* skládají vpravo nad *circumflex*.

Adapter is a variable type system that packs a range of weights, italics, and size-specific variants into a single font file that adjusts to fit your design needs.

Obr. 40 / Adapter

2.4.2. Skolar

Skolar je další písmo od písmolijny *Rosetta*. Od *Adapteru* se liší hlavně komplexností a počtem znaků včetně ligatur, stylistických sad či podporou minuskových číslic. *Skolar* existuje jak v serifové, tak i groteskové variantě s podporou variability. Jeho kresba se vyznačuje vyšší střední výškou, čímž vyniká i v chlebové sazbě lepší čitelností. Mimo latinku, cyrilici a řečtinu existuje

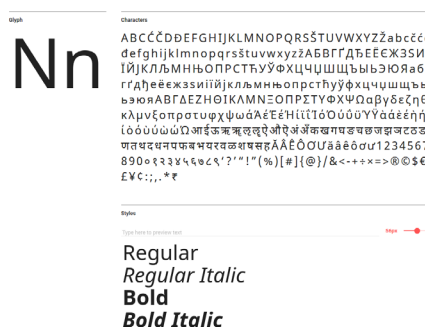
také ve formě arabského písma či indických písem. U vietnamských diakritických znaků se jeho *acute*, *grave* a *hook above* skládají vpravo nad *circumflex*.

Obr. 41 / Skolar

2.4.3. Noto

Noto je zdarma dostupná písmová rodina navržená pro Google, která se skládá z více jak 100 jednotlivých řezů písma, které jsou navrženy tak, aby pokryly všechny jazykové systémy v Unicode. Ve výsledku *Noto* obsahuje více jak 3 tisíce znaků podporující 700 světových jazyků. Tato rodina písma obsahuje jak grotesky, tak i serifové písmo. U vietnamských diakritických znaků se jeho *acute*, *grave* a *hook above* skládají vpravo nad *circumflex*.

Obr. 42 / Noto Sans

2.4.4. Adelle

Adelle je písmo navržené pražskou písmolijnou TypeTogether (duo skládající se z Veroniky Burian a Josého Scaglione) s bujnou osobností a čistým vzhledem poskytuje flexibilní sazbu pro každou situaci a podporuje širokou škálu jazyků. U vietnamských diakritických znaků se jeho *acute* a *grave* skládají nad *circumflex*, zatímco *hook above* je pozicí vpravo.

UFO alarm!250% of live fun **greatness**

Die großen Bücher wurden schon verpackt

👍/👎 📶 **online madness**

MADE IN HEAVEN ❤️

"La grande esperanza"

šmouhy, čáry, led, únor 1995

-broches, 66 chđ, óuđo, pđr, zđngđo / un estilo tipogrđfico en muchos tamaños

🔑 **KEY WORD, FLEXIBILITY***Obr. 43 / Adelle***2.4.5. Albula Pro**

Silvio Meier ze švýcarské písmolijny Serpentine v Curichu stojí za geometrickým humanistickým fontem *Albula Pro*, který se vyznačuje dobrou čitelností a přátelským dojmem. U vietnamských diakritických znaků se jeho *acute* nachází vlevo nad *circumflex*, zatímco *grave* a *hook above* skládají vpravo nad *circumflex*.

Albula Pro Extra Bold

Về cơ bản, máy tính chỉ xử lý số. Máy tính lưu trữ chữ và các ký tự khác bằng cách quy định một con số cho mỗi ký tự.

*Obr. 44 / Albula Pro***2.4.6. FK Screamer**

Typograf Květoslav Bartoš do svého titulkového písma *FK Screamer* zakomponoval kompaktní řešení diakritiky v druhé stylistické sadě, kdy je písmo výškou kratší tak, aby diakritika nenařušovala tolik mezirádkový proklad. U vietnamských diakritických znaků se jeho *acute*, *grave* a *hook above* skládají vpravo nad *circumflex*.

Obr. 45 / FK Screamer

2.4.7. Viaoda Libre

Viaoda Libre od písmolijny Gydiend je titulkové písmo inspirované vietnamskou kulturní symbolikou dostupné na Google Fonts. Jeho design působí tradičním dojmem, přesto ale obsahuje moderní prvky dekorativnějších tvarů. U vietnamských diakritických znaků se jeho *acute*, *grave* a *hook above* skládají vpravo nad *circumflex*.

Hello! Xin chào! Hallo! Ciao!
Bonjour! Hola! Сайн уу!
Dzień dobry! Olá! Здравствуйте!
Zdravo! Hej! Привет!

Obr. 46 / *Viaoda Libre*

2.4.8. Fonta

Fonta je písmo navržené na míru studiem M – N Associates pro vietnamskou síť kaváren Guta. Písmo vychází ze tvaru písmena ›A‹, které je inspirované plastovou židličkou, která je nedílnou součástí vietnamského streetfoodu a základem konceptu vizuální identity kaváren Guta. U vietnamských diakritických znaků se jeho *acute*, *grave* a *hook above* skládají vpravo nad *circumflex*.

Obr. 47 / *Fonta*

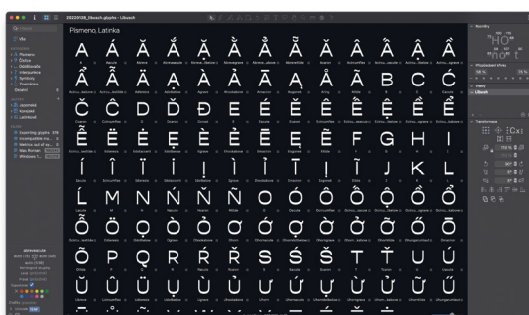
3. TECHNOLOGIE

3.1. Software

V současnosti je k dispozici několik možností, jak vytvořit písmo. Profesionální typografové v převážné většině pracují se zařízeními od společnosti Apple s operačním systémem MacOS, což se dá velice lehce usoudit díky dostupnosti a nabídce profesionálního softwaru na této platformě.

3.1.1. Glyphs

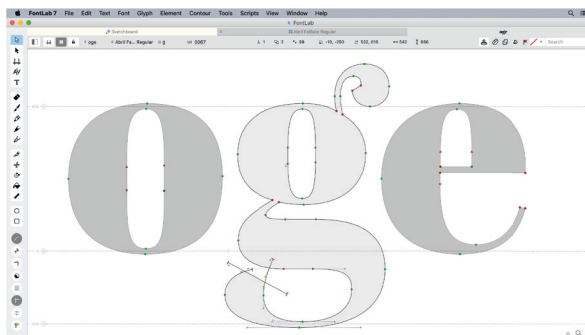
Glyphs je software vytvořený rakouskými typografy a zároveň programátory Georgem Seiferem a Rainerem Erich Scheichelbauerem. V současnosti se jedná o nejpopulárnější program pro tvorbu písma. Je limitovaný svou dostupností pouze na operačním systému MacOS pro počítače od společnosti Apple. Uživateli je vyzdvihován převážně díky své přívětivosti uživatelského prostředí, které ulehčilo návrh písem. Vedle plnohodnotné verze Glyphs existuje také Glyphs Mini, která je zjednodušenou verzí pro začátečníky a nadšence a nabízí méně funkcí a je cenově dostupnější.

Obr. 48 / Prostředí Glyphs 3

3.1.2. FontLab

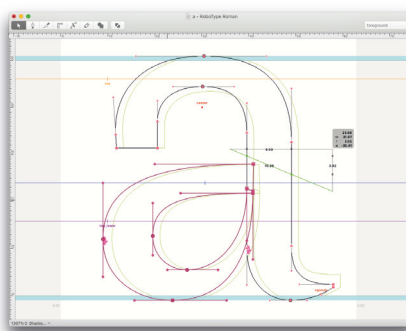
Fontlab je dostupný jak pro operační systém MacOS, ale také Windows od společnosti Microsoft. Autorem programu je ruský programátor Yuri Yarmola, který vydal první verzi v roce 1993. Jedná se o nejstarší program ke tvorbě písma, který byl do příchodu Glyphs dominantním nástrojem pro tvorbu digitálního písma v nultých letech 21. století.

Obr. 49 / Prostředí FontLab 7

3.1.3. RoboFont

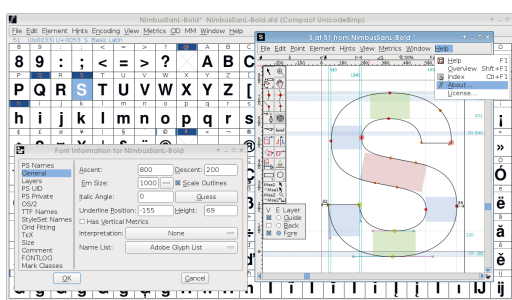
Robofont je software pro operační systém MacOS vytvořený Frederikem Berlaenem v roce 2018 v programovacím jazyce Python, což je jeho největší výhodou díky tomu, že si ho uživatelé, kteří umí v jazyce programovat, mohou přestavět podle jejich představ a zefektivnit tím svůj návrhový proces.

Obr. 50 / Prostředí RoboFont

3.1.4. FontForge

FontForge je open source editor písem vytvořený primárně Georgem Williamsem. Je dostupný zdarma pro Microsoft Windows, Apple MacOS a GNU+Linux.

Obr. 51 / Prostředí FontForge

3.1.5. Jiné

Na trhu existuje mnoho dalších řešení, které většinou ale svými limitacemi vytvoří fonty, které se v profesionálním prostředí většinou uplatnit moc nedají. Za zmínku stojí například Fontself Maker – Doplněk pro Adobe Illustrator a Photoshop; FontStruct – webový nástroj na tvorbu geometrického písma, které je limitované síťovou mřížkou. Tato limitace ale ve výsledku tvoří zajímavé kresby písem; Calligraphr – webový nástroj, který umožňuje zdigitalizovat fotografii/sken nákrese písma na papíře; Metaflop Modulator – jednoduchý webový modifikátor písma pomocí různých táhel; Birdfont – open source editor zdarma pro Windows, MacOS a Linux; Glyphr – online webový editor.

3.2. Formáty

Valná většina fontů je v současnosti exportována a distribuována ve formátu OpenType.

3.2.1. Postscript (.ps)

PostScriptová písma jsou soubory zakódované ve specifikacích obrysů písem vyvinutých společností Adobe Systems pro profesionální digitální sazbu. Tento systém používá ke kódování informací o písmech formát souboru PostScript.

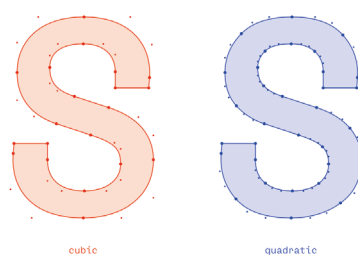
3.2.2. TrueType (.ttf)

TrueType je standard obrysových písem vyvinutý společností Apple na konci 80. let jako konkurent písem Type 1 společnosti Adobe používaných v PostScriptu. Stal se nejběžnějším formátem pro písma v klasických operačních systémech Mac OS, macOS a Microsoft Windows.

Hlavní výhoda TrueType byla původně v tom, že nabízela vývojářům písem vysoký stupeň kontroly nad tím, jak přesně jsou jejich písma zobrazena, až na konkrétní pixely při různých velikostech písem. Vzhledem k tomu, že se dnes používají různé technologie vykreslování, u písma TrueType již není jisté zobrazení na úrovni pixelů dle zamýšlené vize autora.

3.2.3. OpenType (.otf & .ttf)

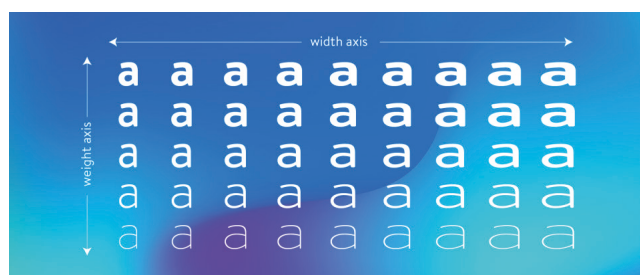
OpenType je v současnosti nejvyužívanějším formátem písem díky standardizaci technologickými giganty — Adobe, Apple, Googlem a Microsoftem. Fonty ve formátu OpenType lze používat ve všech běžných operačních systémech a mohou obsahovat dva typy křivek — CFF (koncovka .otf, definice tvaru pomocí kubických Béziových křivek), anebo truetypeové (koncovka .ttf, definice tvaru pomocí kvadratických Béziových křivek), které jsou z hlediska běžného užití téměř bez rozdílů.

Obr. 52 / Srovnání kubických a kvadratických Béziových křivek

OpenType nabízí v rámci svých možností ligatury, alternativní kontextové znaky, stylistické sady, druhy číslic a mnoho dalších voleb jednoduchou aktivací za pomoci pár kliků.

Formát byl v roce 2016 ve verzi 1.8 vylepšen o podporu variabilních písem, které umožnily do jednoho souboru vložit více řezů, které si uživatel může volit, jak potřebuje. Škála variabilního fontu je čistě na autorovi, většinou se ale jedná o šířku duktu, písma samotného, kontrastu stínování či jeho naklonění. Hlavní výhodou pro designéra je možnost výběru z nepřeborných množství kombinací tak, aby uspokojil specifické potřeby pro svůj projekt.

Obr. 53 / Ukázka variabilního písma

V roce 2020 byla přidána podpora barevných písem. Tato písma mohou být jak vektorová, bitmapová, tak i kombinovaná s možností přechodů, či průhlednosti. Barevné fonty jsou většinou uloženy v datech jako SVG. Hlavní využití nabízí hlavně v emoji sadách. Největší nevýhodou těchto písem je jejich kódování v barvách RGB, což znamená hlavně to, že černá bude v tisku vždy reprodukována výtažkovými barvami.

Obr. 54 / Barevná verze písma Trajan

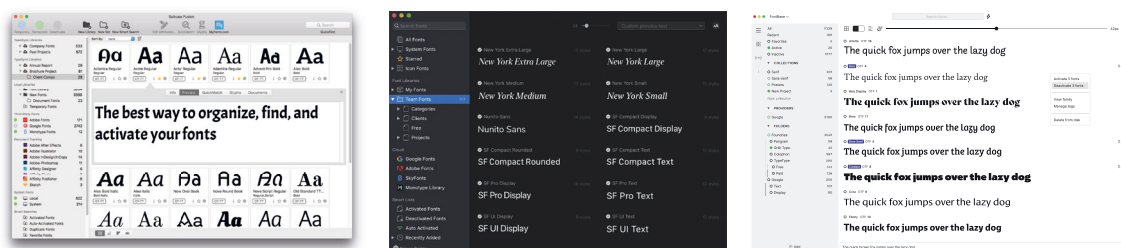
3.2.4. Web Open Font Format (.woff)

Web Open Font Format (WOFF) je formát souboru pro webová písma, vyvinutý společností Mozilla v roce 2009, která stojí i za vznikem internetového prohlížeče Mozilla Firefox. Soubor WOFF může obsahovat komprimované soubory TTF a OTF dohromady s licenčními informacemi a dalšími metadaty.

3.3. Správa fontů

U práce grafického designera je možné se setkat s velkým objemem písem. Proto se vyplatí pořídit aplikaci, která písma spravuje. Tyto aplikace většinou podporují aktivaci a deaktivaci nepoužívaných písem (ve vyšším počtu aktivovaných písem může dojít ke zpomalování systému), jejich celkovou organizaci dle potřeb uživatele a některé nabízí integraci jak ze strany Google Fonts, tak i z předplacených komerčních služeb. Mezi nejznámější programy patří Suitcase Fusion, RightFont, Font Book, FontExpert nebo Fontbase, který je zdarma. Tyto programy jsou většinou placené a nabízí časově omezené testovací verze, aby si uživatel mohl vybrat tu, která mu nejvíce vyhovuje.

Osobně mi vyhovuje RightFont nejvíce, a to jak kvůli jednoduchosti, tak i ceně a rychlosti oproti Fontbase, který jsem používal před RightFontem.

Obr. 55–57 / Srovnání uživatelského prostředí Suitcase Fusion vs. RightFont vs. Fontbase

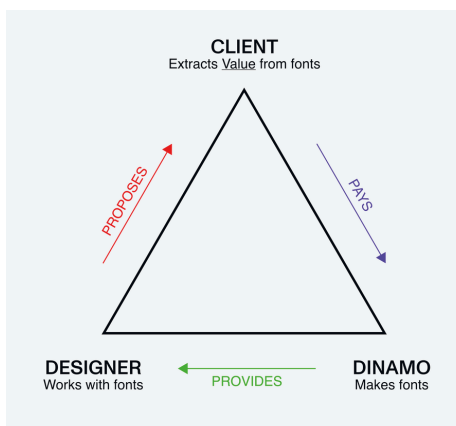
3.4. Distribuce

Existuje hned několik způsobů, jak své písmo veřejně publikovat.

3.4.1. Nezávisle

Některé písmolijny a typografové si vedou distribuci svých písem nezávisle na svých webech. To jim umožňuje plnou kontrolu nad cenotvorbou, a sebezprezentací písmolijny a prezentací samotného písma. Začínající typografové, kteří nemají svůj vlastní web, většinou nabízí svá (bezplatná) písma buď poptávkou přes e-mail a soukromé zprávy, nebo pomocí odkazu na cloudová úložiště přes sociální sítě, jako je například Instagram nebo Béhance.

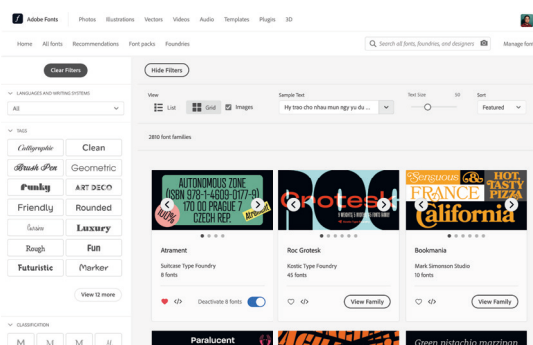
Například švýcarská písmolijna Dinamo si uvědomuje cenovou (ne)dostupnost a nabízí proto pro studenty balíčky písmových rodin za 55 eur, které je možné používat i komerčně. Mimo studentské balíčky také praktikuje flexibilní cenovou politiku, která formuje cenu podle toho, jestli písmo nakupují designeři či jejich klienti, kde se cena odvíjí od velikosti firmy, v jakých formách medií se bude písmo objevovat či jestli bude písmo distribuováno externě.

Obr. 58 / Diagram cenotvorby písmolijny Dinamo

3.4.2. Adobe Fonts

Adobe Fonts (dříve Typekit) je jedna z nejstarších předplatitelných online služeb nabízející písma. Vznikla jako Typekit firmou Small Batch, Inc., která byla v listopadu 2009 odkoupena společností Adobe. V roce 2018 byla služba přejmenována z Typekit na Adobe Fonts. Je dostupná v rámci předplatného Adobe Creative Suite, která obsahuje v rámci svého portfolia například Photoshop, Illustrator, či InDesign. Služba nabízí přes 2500 písem na stolní počítače a více jak 5000 webových písem.

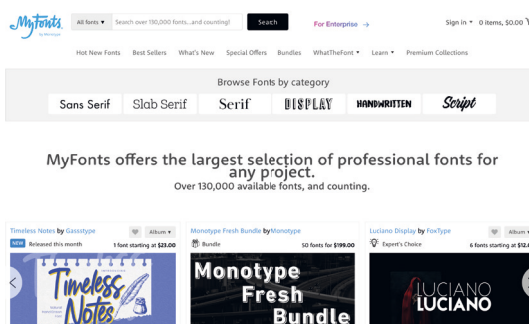

Obr. 59 / Webová stránka Adobe Fonts

3.4.3. MyFonts a Monotype Fonts

Největší písmolijna Monotype nabízí díky svému obrovskému portfoliu a dalšími spřátelenými písmolijnami více než 30 000 fontů. Předplatné začíná od \$2500 ročně.

MyFonts je největší e-shop s písmem vlastněný společností Monotype. Obchod nabízí více jak 130 000 písem. Typografové mají možnost prodávat svá písma na této stránce společně s dalšími portály, které Monotype vlastní: Fonts.com, Linotype.com, Fontshop.com, a FontExplorerX.com. Společnosti Monotype pak jde marže 10 % ceny z každé tržby.

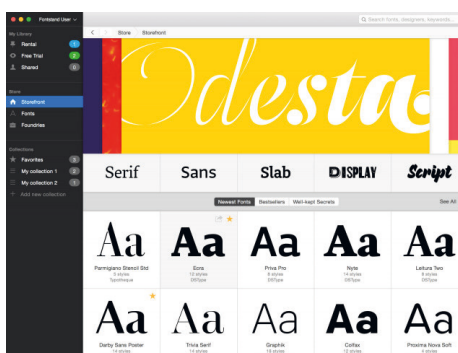

Obr. 60 / Webová stránka MyFonts

Monotype Fonts je předplatitelná online služba nabízející katalog písmolijny Monotype, který se skládá z více než 30 tisíc fontů licenčně určených pro weby a aplikace. Služba nabízí v současné chvíli pouze roční předplatné s různými plány podle velikosti firmy či agentury.

3.4.4. Fontstand

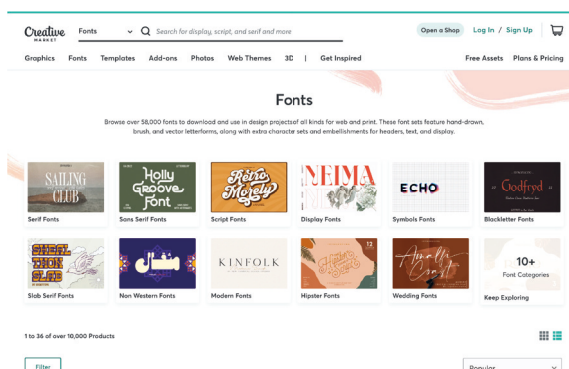
Fontstand je aplikace pro MacOS a Windows, která umožňuje zdarma vyzkoušet písma na 3 hodiny a pronajmout si je na měsíc pro použití na počítači za zlomek jejich běžné ceny. Studentský tarif nabízí studentům kredit 20 eur za každý akademický rok. Autorem aplikace je Peter Bilak z písmolijny *Typotheque*, který vyvinul tuto aplikaci ve spolupráci s Andrejem Krátkým. Setkali se začátkem roku 2013, kde při křtu časopisu *Works That Work* začali diskutovat o novém modelu distribuce písma. O rok později přizvali do týmu Ondreje Jóba, který navrhl uživatelské prostředí programu a společně s dalšími vývojáři oficiálně spustili Fontstand v roce 2013. Přístup Fontstandu je výhodný skrz jednorázová použití, hlavně u výběru písem pro nové projekty.

Obr. 61 / Uživatelské prostředí programu Fontstand

3.4.5. Creative Market

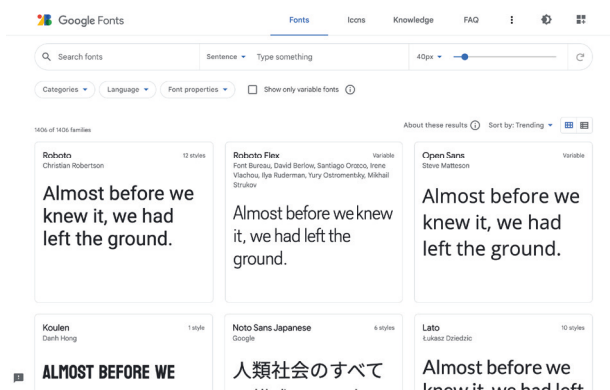
Creative Market je obchod s nabídkou různých prvků pro grafické designéry. Nabízí například písma, mockupy, různé grafické elementy, digitální štětce či textury a mnohem více. Creative Market má podobně nastavená pravidla jako MyFonts. Je to například cenová politika, kdy si ale bere až 40 % z celkové prodejní ceny.

Obr. 62 / Webová stránka Creative Market

3.4.6. Google Fonts

Google Fonts je nejznámější službou nabízející open source písma. Tato písma jsou k dispozici zcela zdarma jak s osobní, tak komerční licencí s přístupem ke zdrojovému souboru a možností vlastní úpravy. Největším úskalí těchto písem je často špatná kvalita buď ze strany kerningu, špatné podpory/kresby diakritických znamének, či nadužívanost některých známých písem.

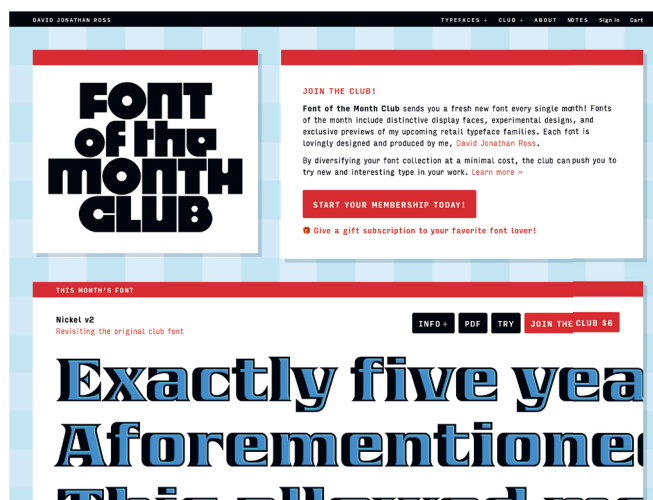

Obr. 63 / Webová stránka Google Fonts

3.4.7. Font of the Month Club

Zajímavým přístupem je měsíční předplatné Font of the Month Club, kdy každý měsíc obdržíte nové písmo nebo také písmovou rodinu navrženou Davidem Jonathanem Rossem za 6 dolarů

měsíčně (nebo za 2 dolary v rámci zvýhodněného členství). Tato písma mají také podporu českého jazyka.

Obr. 64 / Webová stránka Font of the Month Club

PRAKTICKÁ ČÁST

4. AUTORSKÉ PÍSMO LIBUSCH

V praktické části své diplomové práce mapuji proces tvorby autorského písma Libusch Sans.

4.1. Koncepce

Nejdříve jsem si určil, jakým směrem se vůbec chci vydat, proto jsem začal tím, že jsem si vytvořil brief podle designerky z písmolijny Monotype — Nadine Chadine, který se skládá z 6 důležitých otázek, které ve výsledku nastaví směr celého koncepčního návrhu písma. Tyto otázky jsou:

1. Jaký je hlavní účel tohoto písma? — Vytvoření akcidenčního písma s podporou vietnamštiny
2. Kde se bude využívat? — Především gastro průmysl (kavárny, bistra a restaurace)
3. Jaké jazyky je třeba? — Primárně vietnamština a čeština
4. Jakou osobnost by písmo mělo vyzařovat? — Elegantní, osobité písmo
5. Jaké charakteristické vizuální detaily jsou vyžadovány? — Exotický charakter inspirovaný Asií
6. Jaký styl písma chcete zachytit? — Akcidenční bezpatkový grotesk

Již z praxe si uvědomuji sílu briefu, který dodává designu účel. Bez něho by se mohlo stát, že bych navrhl čistě „hezké“ písmo, o které nebude mít nikdo zájem. Na samotném začátku práce na daném písmu jsem oslovil typografa Květoslava Bartoše, ke kterému pracovně vzhlížím a požádal jsem jej, aby byl vedoucím mé diplomové práce. Následně jsem mu vysvětlil směr, kterým se se svým písmem chci vydat na základě, a to na základě výsledku, který mi vyšel z briefu.

Poté jsem si udělal rešerši existujících písmen podporujících vietnamštinu, vytvořil si moodboard a jsem začal skicovat. Inspiraci jsem nacházel hlavně ve vietnamských ručně malovaných cedulích a architektuře. Nechtěl jsem spadnout do obecné východoasijské orientální estetiky, která je inspirována kaligrafií. U písma jsem si stanovil, že jej pojmu jako akcidenční s představou využití hlavně na produktech, či v gastronomickém odvětví. Snažil jsem se zprvu pracovat s vepisováním čtverce do vnitřních částí písma, kdy jsem se inspiroval hlavně ve staré vietnamské minci z dob Francouzské Indočíny. Od tohoto konceptu jsem ale nakonec z důvodu komplexnosti kresby u některých písmen, a také z důvodu příliš násilného propsání charakteru do vzhledu písma, upustil.

Obr. 65 / Moodboard

Obr. 66 / Vietnamská mince Indočínského piastru

hà nội

Obr. 67 / Koncept písma vycházející z tvaru vietnamské mince

Písmo jsem pojmenoval Libusch na základě městské části Praha-Libuš, ve které se nachází Trung Tâm Thương Mại Sapa, neboli česky Obchodní centrum Sapa, největší vietnamská tržiště v České republice.

Obr. 68 / Obchodní centrum Sapa

4.2. Skicování

Možné směry, kterými se vydat, jsem si ze začátku skicoval na papíře, ale hlavně pak digitálně, kdy se mi při samotném skicování konstrukce lépe pracovalo s reálnými tvary v softwaru protože jsem mohl rovnou zkusit komplexnost kresby písma a také to, zda bych zvládal z pár znaků vůbec zvládal z pár znaků vytvořit konzistentní abecedu, kde by se dokázal charakter dostatečně propsat do všech písmen.

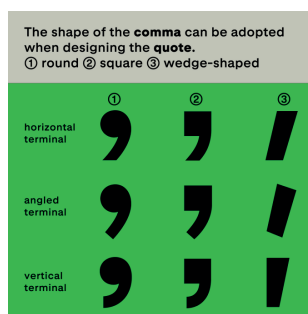
Obr. 69 / Prvotní skici

4.3. Konstrukce

4.3.1. Konstrukce písma Libusch Sans

Ke konstrukci jsem se rozhodl použít aplikaci Glyphs hlavně díky své intuitivnosti a také díky předchozí zkušenosti, kdy mi vyhovoval při konstrukci předešlého písma více jak FontLab, se kterým jsem začínal v rámci tvorby písma.

Ve výsledku jsem se rozhodl pracovat s konceptem obráceného stínování písma. V konstrukci písma mi nejvíce pomohly animované zjednodušené návody na Instagramu písmolijny Grilli Type a kniha *Designing Type* od Karen Cheng.

Obr. 70 / Ukázky návodů písmolijny Grilli Type

Při kresbě liter jsem začal u písmena >a<, podle kterého jsem poté modeloval zbytek minusek. K tomu mi pomohlo slovo „hamburgerfonstiv“, které většina typografů používá jako vzorové slovo díky jeho různými anatomickými částmi. Potom jsem se přesunul ke konstrukci verzálek

a čísel. Rozhodl jsem se také v rámci konstruování písma odlišit verzálkovou a horní dotažnici pro zvýšení čitelnosti písma. Při kreslení písma v programu jsem se pozastavil nad stínováním diagonálních tahů u písmen ›V‹, ›W‹, ›X‹, ›Y‹, kde jsem nakonec eliminoval logický postup obráceného stínování z důvodu estetického hlediska, ale hlavně i kvůli čitelnosti samotného písma. Zkoušel jsem také variantu bez stínování, kdy bylo písmo stejné z obou stran, ale zde jsem uznal, že celková abeceda ztrácí na lehkosti. U těchto písem jsem měl také největší problém s tloušťkou duktů kvůli tomu, že jsem dlouho hledal zlatý bod, kdy duktus nevypadal oproti zbytku písmen příliš tenký či tlustý a zároveň si zachoval dostatečný kontrast. V konečném bodu jsem jako poslední navrhoval interpunkční znaky a další symboly. Ve výsledku písmo v době odevzdání obsahuje přes 400 nakreslených znaků.

Obr. 71 / Varianty stínování liter s diagonálními tvary
reverzní stínování; bez stínování; logické stínování

Obr. 72 / Ukázka výškového odlišení u liter ›l‹ a ›k‹

V kresbě a umístění vietnamských diakritických znamének mi nejvíce pomohla online kniha od americko-vietnamského typografa Donnyho Truonga – *Vietnamese Typography*. Pozici znamének jsem zvolil u *acute* nad *circumflex*, *grave* a *hook above* vpravo nad *circumflex*. Tím kopírují opticky svou pozici pro estetičtější kresbu, která sice mírně ztěžuje čtení ve vietnamštině, ale rozhodl jsem se tak převážně kvůli tomu, že se jedná o akcidenční písmo, které není určené k delším textům v chlebové sazbě. Za zmínku stojí i *Diakritický manuál* od Radka Siduna, pedagoga ateliéru Tvorby písma a typografie z pražské UMPRUM, který se zaměřil čistě na evropské jazyky, což mi opět pomohlo například v konstrukci písmen s *ogonkem* (v češtině *ocáskem*). Vietnamská kombinovaná diakritická znaménka jsem mírně upravil a zmenšil tak, aby nenarušovala tolik meziřádkový proklad písma. V rámci konstrukce jsem nastavil šířku rozpalů a začal upravovat kerning.

Písmo jsem si průběžně tiskl na domácí tiskárně, která sice netiskne perfektně, ale dopomohla mi k doladění detailů, které ztěžují čitelnost písma a celkovou konzistenci, kterou již mohu konstantní prací na počítači přehlédnout.

Ve chvíli, kdy jsem byl s kresbou abecedy již spokojen, rozhodl jsem se ji zaslat také svým přátelům a kolegům v agentuře k vyzkoušení. Díky tomu jsem získal zpětnou vazbu i od dalších grafiků, kteří by mohli v budoucnosti s písmem pracovat. V konečném důsledku přikládám evoluci písmene ›a‹, kde se propisuje vývoj kresby a postupná dramatizace kontrastu, úprava šířky písmen a různých detailů.

Obr. 73 / Evoluce písma Libusch Sans

A	Á	Ă	Ą	Ȧ	Ȧ	Ȧ	Ȧ	Ȧ	A	Á	Ă	Ą	Ȧ	Ȧ	Ȧ	Ȧ	
Â	Ã	Ä	Å	Ǽ	Ǽ	Ǽ	Ǽ	Ǽ	À	Â	Ä	Å	Ǽ	Ǽ	Ǽ	À	
Ả	Ā	Ą	Ǻ	Ǻ	Æ	B	C	Ć	Č	Ç	Ć	D	Đ	Ď	E	É	Ě
Ê	Ë	Ě	Ë	Ë	Ë	Ë	Ë	Ë	È	É	Ê	Ë	ƒ	F	G	Ğ	Ĝ
Ġ	Ġ	Ġ	H	I	Í	Î	İ	ı	Ì	Í	Ĭ	Ī	Ĵ	Ĵ	J	Ĵ	Ķ
L	Í	Ĺ	Ł	Ł	M	N	Ń	Ń	Ń	Ń	O	Ó	Ó	Ô	Õ	Ô	Õ
Œ	Œ	Ö	Œ	Œ	Œ	Œ	Œ	Œ	Œ	Œ	Œ	Œ	Œ	Œ	Œ	Œ	Œ
Q	R	Ŕ	Ŕ	Ŕ	S	Ś	Ş	Ş	T	Ť	Ť	U	Ú	Û	Û	Ü	Ü
Ů	Ù	Ú	U	Ú	Ů	Û	Ü	Ü	Ů	Ů	Ů	Ů	Ů	V	W	Ŵ	Ŵ
Ẁ	X	Y	Ý	ÿ	ÿ	ÿ	ÿ	ÿ	Z	Ẑ	Ẑ	Ẑ	Ẑ	0	1	2	3
4	5	6	7	8	9	@	&	§	©	\$	€	£	¥	¤	¢	§	·
à	á	ă	ą	Ȧ	Ȧ	Ȧ	Ȧ	Ȧ	a	á	ă	ą	Ȧ	Ȧ	Ȧ	Ȧ	Ȧ
â	ã	ä	å	Ǽ	Ǽ	Ǽ	Ǽ	Ǽ	à	â	ä	å	Ǽ	Ǽ	Ǽ	à	à
ǻ	ā	ą	Ǻ	Ǻ	æ	b	c	ć	č	ç	ĉ	ć	d	đ	ď	đ	e
é	ě	ê	ë	Ě	Ë	Ë	Ë	ë	è	é	ê	ë	ƒ	f	g	ğ	ğ
ġ	ġ	ġ	ġ	Ġ	h	i	í	î	ï	ı	ì	í	Ĭ	Ī	Ĵ	Ĵ	Ĵ
k	ķ	l	ł	ł	ł	m	n	ń	ň	ņ	ñ	o	ó	ó	ô	õ	õ
ô	õ	ö	ö	ö	ö	ö	ö	ö	ò	ó	õ	ö	ø	ø	ø	ø	ø
p	þ	q	r	ŕ	ř	ŕ	s	ś	ş	Ş	t	ţ	ţ	u	ú	Û	Û
û	ü	Ů	Ù	Ú	U	Ů	Û	Ü	Ů	Ů	Ů	Ů	Ů	v	w	Ŵ	Ŵ
Ẁ	Ẁ	Ẁ	x	y	ý	ÿ	ÿ	ÿ	Ẑ	Ẑ	Ẑ	Ẑ	z	Ẑ	Ẑ	Ẑ	Ẑ
:	;	.	!	i	?	¿	·	*	?	#	%	(	)	{	}	[	]
„	“	«	»	—		+	-	x	÷	=	~	∞	±	≠	/	\	"

Obr. 74 / Finální verze písma Libusch Sans – ukázka znaků

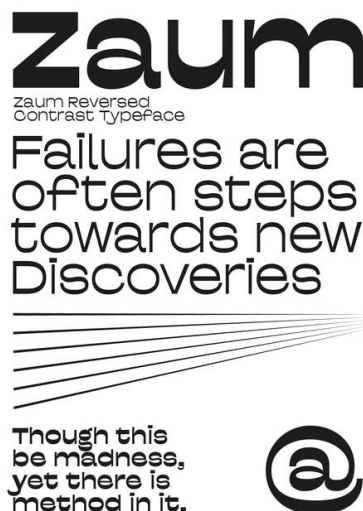
hamburgerfonstiv
Bún Bò Nam Bộ
Smørrebrød
Münchner
Weißwurst
Phở Gà
Gỏi Cuốn
Cà Phê Sữa Đá
Smažený Sýr
Laufabraud
Rūgušpiens

4.3.2. Analýza konstrukce podobných písem

Nedělám si iluze toho, že mé písmo je unikátní, proto je vhodná analýza již existujících písem s vizuální podobou využívající obrácené stínování. Příkládám zde písma používající obrácené horizontální stínování, na které jsem v mezičase psaní diplomové práce narazil.

6.2.1.1. Zaum od Mateje Vojtuše, Kristíny Jandové, Michala Chrastiny, Lucie Šohajdové

Písmo, které je dle autorů inspirováno ruskou futuristickou avantgardní skupinou Zaum, experimentuje se zvukovou symbolikou a jazykotvorbou. Náběhy a výběhy jsou vyšvihnuté víc jak oblouky, což mi osobně vizuálně připomíná předkus. Písmo u diagonálních tahů používá jednotný duktus s tím, že chvost u písmene ›y‹ má netradiční konstrukci v podobě useknutého písmena ›o‹. Písmo bylo také součástí výběru slovenské Národní ceny za design 2018.

Obr. 76 / Zaum

6.2.1.2. Asfalt od písmolijny Dinamo

Asfalt od Fabiana Harba ze švýcarské experimentální písmolijny Dinamo. Jedná se o písmo inspirované silničními nápisy na vozovce, které jsou natažené z důvodu perspektivní deformace, která z pohledu řidičské paluby dělá písmo čitelné u nápisů jako je „STOP“ nebo „POZOR DĚŤ“. Písmo obsahuje čistě jeden řez skládající se z verzálek a používá extrémní natažení liter s obráceným stínováním. U diagonálních tahů používá jednotný duktus.

ANNE IMHOF IN THREE ACTS, AN IMPROVISATION:

Obr. 77 / Asfalt

6.2.1.3. Písmo pro Flow Festival Helsinki 2018

Písmo *Flow* od francouzsko-finského studia Tsto bylo vytvořeno pro vizuální identitu hudebního festivalu *Flow Festival* 2018 v Helsinkách, který se řadí mezi jeden z největších festivalů v severovýchodních státech. Toto písmo bylo již vytvořeno interně v roce 2010. Dopracováno do současné podoby ve formě rodiny však bylo až v roce 2018 ve spolupráci s typografem Schick Toikka. Písmo používá logicky převrácené stínování u diagonálních tahů.

PATTI SMITH * FLEET FOXES ❖ BONOBO
ALMA ● MURA MASA ✂ SIGRID ■■■ KAKKA-HÄTÄ 77
KYNNET * ARCTIC MONKEYS ❖ GRIZZLY BEAR
HELENA HAUFF ● SHAME ✂ ANNA PUU
KUBE X EEVIL STÖÖ ■■■ VESTA * LAKE JONS
LXANDRA ❖ MS. LAURYN HILL ● LYKKE LI
ST.VINCENT ✂ FEVER RAY ■■■ BROCKHAMPTON
KEVIN MORBY * MOODYMANN

Obr. 78 / Flow

6.2.1.4. Gopher od Adama Ladda

Americký typograf Adam Ladd z Ohia je autorem geometrického grotesku *Gopher*, který je k dispozici na Adobe Fonts. Písmo působí kulatějším geometrickým dojmem a je k dispozici v 16 řezech. U diagonálních tahů používá jednotný duktus.

BLAST	HEADLINE
Metro	Gates
Kitchen	Painterly
Excited	ORANGE
STREAM	Convince

Obr. 79 / Gopher

6.2.1.5. Boogie School od Or Type

Boogie School je variabilní písmo inspirované italskou a westernovou typografií od islandské písmolijny Or Type sídlící v Reykjavíku. Tato písmová abeceda je dostupná jako grotesk, ale i slab-serif. Písmo používá logicky převrácené stínování u diagonálních tahů. Připadá mi více statické oproti zbytku.

Cognitive, Psychosocial and Physical developments

Obr. 80 / Boogie School

4.4. Propagační materiály a prezentace písma

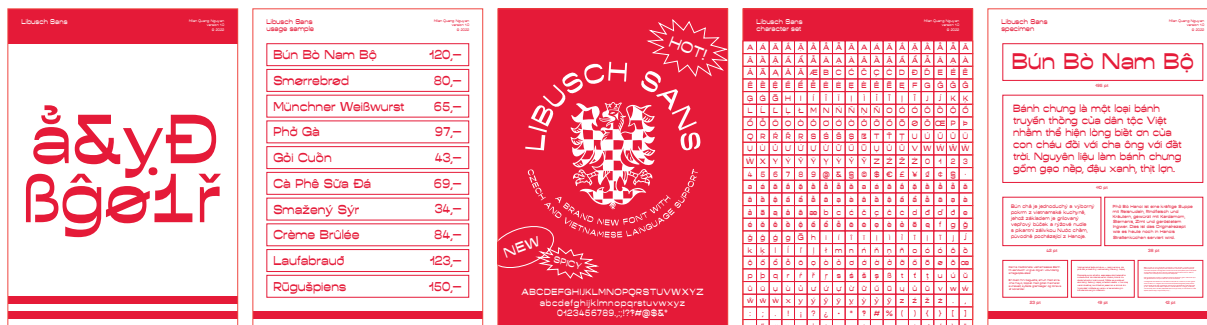
Písmo bude prezentováno v prostoru Alternativy, která se nachází v kolektivním domě v centru Zlína. V rámci toho bych ve svém prostoru rád vytvořil prostředí, které by připomínalo bistro. V rámci výstupů se inspiroji například pálivou omáčkou Sriracha, která je pro vietnamskou kuchyni typická.

Obr. 81 / Moodboard prezentace písma

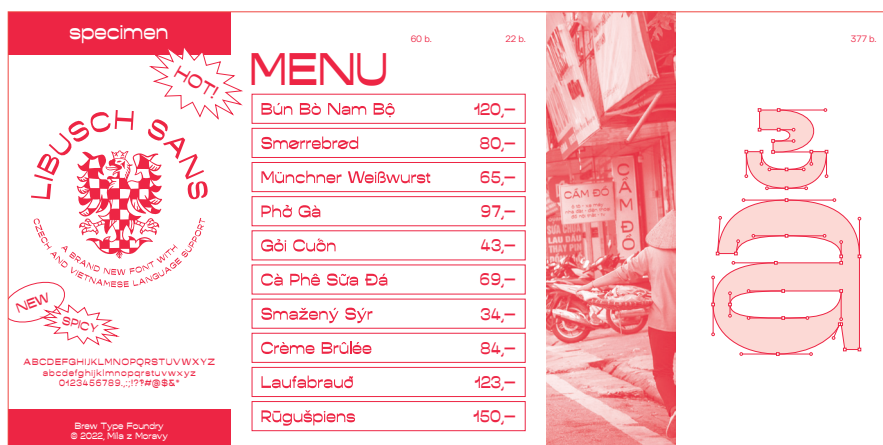
Mezi první výstupy patřily plakáty, kde se u úvodního propisuje inspirace etiketou omáčky Sriracha, u které jsem se inspiroval i u zbylých výstupů, v rámci kterých jsem si definoval jako primární červenou barvu, která je v Asii symbolem života, štěstí, úspěchu a bohatství. Ta se propisuje jak v vlajce Vietnamu, tak i v barvě samotné omáčky. Na etiketě omáčky je ilustrace kohouta, který v Asijských kulturách symbolizuje věrnost, dochvilnost a jsou s ním spojovány pozitivní konotace — dle předků probouzel lidi a zaháněl tmu. Toho jsem však vyměnil za šachovanou moravskou orlici, a to z důvodu toho, že vnímám mé písmo jako synergii mě samotného a střetu moravské a vietnamské kultury. Další plakáty zobrazují vzorový text v saz-

bě, přehled znaků a kompozici vytvořenou z náhodných liter, které vystihují ve větším měřítku písmena s diakritikou a různé symboly. V rámci instalace jsem vytvořil také samolepky, které vizuálně navazují na plakáty.

Obr. 82 / Plakáty

U vzorníku písma jsem se při rešerši inspiroval mnoha fyzickými vzorníky z písmolijen, jako je například Briefcase Type Foundry, Superior Type nebo Rosetta Type Foundry, které jsem za dobu svého studia nasbíral na různých designových festivalech jako je například pražský Designblok, Zlin Design Week nebo Brno Design Days. Můj vzorník se však inspiroval jídelním lístkem po vzoru mého vybraného tématu pro instalaci a propisuje se v něm to, co jsem navrhl na plakátech. Co se týče vazby, jedná se o lepoprelo. Přestože bude vzorník vystaven fyzicky v rámci instalace, v budoucnu bude především dostupný elektronicky pro potencionální kupce písma.

Obr. 83 / Vzorník písma Libusch

Graficky upravenou verzi teoretické diplomové práce bych rád svázal do japonské vazby o rozměru 170 × 230 mm, která mi svou velikostí (kterou jsem již využil například u katalogu Zlin Design Weeku 2021) připadá ideální ke čtení v ruce, když se jedná o měkkou vazbu.

Společně s písmem bych chtěl založit Instagramový profil pro svou vlastní písmolijnu, kterou jsem zatím pracovně nazval Brew Type Foundry, s tím, že se odkazují na slovo *brew*, které zna-

mená v překladu vařit (kávu, čaj, nebo pivo) kvůli mému obdivu gastronomického odvětví a navíc by se s tím také dalo později dobře pracovat v budoucnosti z hlediska copywritingu. Tento profil bych chtěl vyplnit grafickými výstupy pro příspěvky a příběhy, které vizuálně vychází z již zmíněných dalších výstupů.

Obr. 84 / Instagramové příspěvky vycházející z dalších výstupů

ZÁVĚR

V současné chvíli určitě písmo Libusch nepovažuji za uzavřené a budu se mu v budoucnosti nadále věnovat. Po ukončení hodnocení budu jistě analyzovat připomínky od komise a reagovat na ně případnými úpravami. Ať už neustálým možným zlepšováním kresby, prokladu a kerningu nebo rozpracováním do více řezů či podpory variabilního písma v daleké budoucnosti. Jsem velice rád, že jsem se mohl natolik ponořit jak do navrhování písma, tak i objevování vietnamského jazyka. Zároveň jsem také již získal pozitivní zpětnou vazbu ze strany gastro průmyslu, kde byl o písmo projevem zájem, což mě velice potěšilo a motivuje mě to dále ve zdokonalování sebe sama v tomto odvětví.

Rád bych si následně po úspěšném obhájení diplomové práce oficiálně založil vlastní písmolijnu a nabízel licence svých písmem.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ARCHER, Ben. *Eric Gill got it wrong: a re-evaluation of Gill Sans*. Typotheque [online]. Haag: Typotheque, 2007 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: https://www.typotheque.com/articles/re-evaluation_of_gill_sans

BLAŽEK, Filip. *Typokniha: průvodce tvorbou tiskovin*. Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová, 2020. ISBN 978-80-88308-12-6.

CAMPE, Chris a Ulrike RAUSCH. *Designing Fonts*. První vydání. Londýn: Thames & Hudson, 2020 ISBN 0500241554

CHALLAND, Skylar *Know your type: DIN*. [online]. New York: idsgn, 2022 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <http://idsgn.org/posts/know-your-type-din/>

CHENG, Karen. *Designing Type*. Druhé vydání. Londýn: Laurence King Publishing, 2020 ISBN 1786277484

DUDSON, Alec. Exploring Dinamo's Innovative Font Pricing System. TYPEONE. 2020, (1), 18–23. ISSN 2635-0335 9 772635 033500.

Helvetica [dokumentární film]. Režie Gary HUSTWIT. USA, 2007.

JÁNSKÝ, Christian. *Autorské písmo*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2016, 53 s. (54 797 znaků). Dostupné také z: <http://hdl.handle.net/10563/37403>. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta multimediálních komunikací, Ateliér Digitální design. Vedoucí práce Filípek, Ján.

KINROSS, Robin. *Moderní typografie: kriticko-historická esej*. První vydání. Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová, 2020. Katedra. ISBN 978-80-88308-09-6.

LAWSON, Alexander. *Anatomy of a typeface*. První vydání. Londýn: Hamish Hamilton. 1990, ISBN 9780241129432.

LUCAS, Alex John. FontLab vs Robofont vs GlyphsApp. Alex John Lucas [online]. New York: Alex John Lucas, 2020 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://alexjohnlucas.com/type/software>

MÜLLER-BROCKMANN, Josef. *Grid systems in graphic design*. Osmnácté vydání. Salenstein: Niggli, 2021. ISBN 978-3-7212-0145-1.

REYNOLDS, Dan. *New details about the origins of Akzidenz-Grotesk*. Klim Type Foundry [on-

line]. Wellington, Aotearoa: Klim Type Foundry, 2020 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://klim.co.nz/blog/new-details-about-origins-akzidenz-grotesk/>

SIDUN. *Diakritický manuál*. Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová, 2019. ISBN 978-80-88308-07-2.

STOCK-ALLEN, Nancy. *Type milestones: Sans-serif*. Designhistory.org [online]. [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: http://www.designhistory.org/Type_milestones_pages/SansSerif.html

TRUÔNG, Donny. *Vietnamese Typography*. První vydání. San Francisco: Blurb: 2015 ISBN 9781364698065

TRUÔNG, Donny. *Vietnamese Typography* [online]. Druhé vydání. Fairfax, VA: Donny Truong, 2018 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://vietnamesetypography.com/>

VICTION:ARY. *Type for Type*. Hong Kong: Viction:ary, 2019. ISBN 978-988-79034-2-0.

Obama & Gotham: victorious typography explained. [online]. Atény: Typeroom, 2021 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://www.typeroom.eu/obama-and-gotham-victorious-typography-explained>

Adobe Fonts. Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Adobe_Fonts

Helvetica. Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Helvetica>

Sans-serif. Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Sans-serif>

Vietnamština. Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Vietnam%C5%A1tina>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 / První bezpatkové písmo — Two Lines English Egyptian. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Caslon_Egyptian

Obr. 2 / Two-line Great Primer Sans-serif. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Vincent_Figgins

Obr. 3 / Seven Line Grotesque. In: *Design Facts* [online]. Texas: Shane Bzdok, 2020 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://www.designfacts.org/designfacts/fact-104>

Obr. 4 / Feste des Lebens und der Kunst: eine Betrachtung des Theaters als höchsten Kultursymbols od Petera Behrense. In: *Klim Type Foundry* [online]. Wellington, Aotearoa: Dan Reynolds, 2020 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://klim.co.nz/blog/new-details-about-origins-akzidenz-grotesk/>

Obr. 5 / Vzorník Akzidenz Grotesk z roku 1912. In: *Klim Type Foundry* [online]. Wellington, Aotearoa: Dan Reynolds, 2020 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://klim.co.nz/blog/new-details-about-origins-akzidenz-grotesk/>

Obr. 6 / Písma Morrise Fullera Bentona. In: *The Bentons: How an American Father and Son Changed the Printing Industry* [online]. Rochester (NY): Patricia Cost, 2015 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://morrisbenton.com/category/type/>

Obr. 7 / Erbar Grotesk, první geometrický grotesk. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Erbar>

Obr. 8 / Původní návrh experimentální verze Futury z roku 1927. In: *Paperback* [online]. Sioux Falls (SD): Paperback, 2013- [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://paperbackdesign.com/typofaces/futura/>

Obr. 9 / Dálniční značka s písmem DIN. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Road_signs_in_Czechia

Obr. 10 / Anglické geometrické grotesky Johnston a Gill Sans, ©Monotype

Obr. 11 / Korporátní písmo Johnston 100 pro Londýnskou MHD — Transport for London. In: *Monotype* [online]. Woburn (MA): Monotype, 2016 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://www.monotype.com/resources/case-studies/introducing-johnston100-the-language-of-london>

Obr. 12 / Vývoj písma Helvetica, archiv autora ©Monotype

Obr. 13 / Písmo Univers se systémem označení řezů. In: *From graphic design to the digital age* [online]. New Jersey (NJ): Fresh Tilled Soil, 2016 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://www.freshtilledsoil.com/from-graphic-design-to-the-digital-age/>

Obr. 14 / Srovnání vybraných liter Akzidenz Grotesku, Folia, Helveticy a Universu. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Akzidenz-Grotesk>

Obr. 15 / Lydian. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Lydian_\(type-face\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Lydian_(type-face))

Obr. 16 / Optima. In: *NC State University* [online]. Raleigh (NC): Caitlin Rathvon, 2018 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://go.distance.ncsu.edu/gd203/?p=24934>

Obr. 17 / Písma Frutiger a Avenir, ©Monotype

Obr. 18 / Gotham použitý v prezidentské kampani Baracka Obamy. In: *Obama & Gotham: victorious typography explained*. [online]. Atény: Typeroom, 2021 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://www.typeroom.eu/obama-and-gotham-victorious-typography-explained>

Obr. 19 / Názvosloví a anatomie písma, archiv autora

Obr. 20 / Písmová osnova, archiv autora

Obr. 21 / Základní latinka, ©Rosetta Type Foundry

Obr. 22 / Číslice minuskové vs. verzálkové, ©Rosetta Type Foundry

Obr. 23 / Číslice proporcionální vs. tabulkové, archiv autora

Obr. 24 / Příklady ligatur. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Ligatura_\(p%C3%ADsmo\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Ligatura_(p%C3%ADsmo))

Obr. 25 / Interpunkční znaménka, ©Rosetta Type Foundry

Obr. 26 / Stylistické sady písma Labil od písmolijny Kometa s „rozsypaným“ nakloněním, ©KOMETA.XYZ

Obr. 27 / Příklad základního řezu, slanted, italiky, a kurzívy, archiv autora

Obr. 28 / Porovnání minusky s pravou a nepravou kapitálkou. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kapit%C3%A1lky>

Obr. 29 / Česká diakritická znaménka, ©Rosetta Type Foundry

Obr. 30 / Písmová superrodina Skolar od Rosetty. In: *Rosetta* [online]. Brno: Rosetta Type Foundry, 2016 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://rosettatype.com/blog/2016/02/02/Skolar-Sans-Pan-European> ©Rosetta Type Foundry

Obr. 31 a 32 / Rozdělení písma ve službě Google Fonts (vlevo) a Adobe Fonts (vpravo), archiv autora. Dostupné z: <https://fonts.google.com/> a <https://fonts.adobe.com/fonts/>

Obr. 33 / Chữ Nho. In: TRƯỜNG, Donny. *Vietnamese Typography* [online]. Druhé vydání. Fairfax, VA: Donny Trương, 2018 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://vietnamesetypography.com/>

Obr. 34 / Chữ Nôm. In: TRƯỜNG, Donny. *Vietnamese Typography* [online]. Druhé vydání. Fairfax, VA: Donny Trương, 2018 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://vietnamesetypography.com/>

Obr. 35 / Rhodos Dictionarium Annamiticum Lusitanum et Latinum od Alexandre de Rhoda, 1651. In: TRƯỜNG, Donny. *Vietnamese Typography* [online]. Druhé vydání. Fairfax, VA: Donny Trương, 2018 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://vietnamesetypography.com/>

Obr. 36 / První vietnamské noviny Gia Định Báo. In: TRƯỜNG, Donny. *Vietnamese Typography* [online]. Druhé vydání. Fairfax, VA: Donny Trương, 2018 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://vietnamesetypography.com/>

Obr. 37 / Týdeník Phong hóa. In: TRƯỜNG, Donny. *Vietnamese Typography* [online]. Druhé vydání. Fairfax, VA: Donny Trương, 2018 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://vietnamesetypography.com/>

Obr. 38 / Vietnamská abeceda, archiv autora

Obr. 39 / Speciální diakritická znaménka, archiv autora

Obr. 40 / Adapter, ©Rosetta Type Foundry

Obr. 41 / Skolar, ©Rosetta Type Foundry

Obr. 42 / Noto Sans. In: *Google Fonts* [online] Mountain View (CA): Google, 2022 Dostupné z: <https://fonts.google.com/noto>

Obr. 43 / Adelle. In: *Typographica* [online]. Oakland (CA): Stephen Coles, 2022 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://typographica.org/typeface-reviews/adelle-sans/>

Obr. 44 / Albula Pro. In: *Fonts.com* [online]. Woburn (MA): Monotype, 2022 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://www.fonts.com/font/serpentine/albula-pro/>

Obr. 45 / FK Screamer, ©Květoslav Bartoš

Obr. 46 / Viaoda Libre. In: *Google Fonts* [online] Mountain View (CA): Google, 2022 Dostupné z: <https://fonts.google.com/specimen/Viaoda+Libre>

Obr. 47 / Fonta. In: *Guta Cafe Rebranding* [online]. San Jose (CA): Adobe, 2016 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://www.behance.net/gallery/88388949/Guta-Cafe-Rebranding>

Obr. 48 / Prostředí Glyphs 3, archiv autora

Obr. 49 / Prostředí FontLab 7. In: *Fontlab* [online]. Millersville (MD): Fontlab, 2022 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://www.fontlab.com/font-editor/fontlab/>

Obr. 50 / Prostředí RoboFont. In: *Robofont* [online]. Sint-Amansberg: TypeMyType, 2021 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://robofont.com/>

Obr. 51 / Prostředí FontForge. In: *Stahuj.cz* [online]. Praha: Stahuj.cz, 2014 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: https://www.stahuj.cz/grafika_a_design/fonty/fonty_a_symboly/fontforge/

Obr. 52 / Srovnání kubických a kvadratických Béziových křivek. In: *Drawing with quadratic curves* [online]. Sint-Amansberg: TypeMyType, 2021 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://doc.robofont.com/documentation/tutorials/drawing-with-quadratic-curves/>

Obr. 53 / Ukázka variabilního písma. In: *The amazing potential of variable fonts: An interview with Bianca Berning* [online]. Tempe (AZ): Media Temple, 2018 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://mediatemple.net/blog/design-creative/amazing-potential-variable-fonts-interview-bianca-berning/>

Obr. 54 / Barevná verze písma Trajan. In: *Designing Trajan Color Concept* [online]. San Jose (CA): Adobe, 2016 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://blog.typekit.com/2016/11/17/designing-trajan-color-concept/>

Obr. 55-57 / Srovnání uživatelského prostředí Suitcase Fusion vs. RightFont vs. Fontbase, archiv autora

Obr. 58 / Diagram cenotvorby písmolijny Dinamo. In: *Dinamo* [online]. Bazilej: Dinamo, 2021 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://abcdinamo.com/news/about-our-pricing>

Obr. 59 / Webová stránka Adobe Fonts, archiv autora. Dostupné z: <https://fonts.adobe.com/fonts/>

Obr. 60 / Webová stránka MyFonts, archiv autora. Dostupné z: <https://www.myfonts.com/>

Obr. 61 / Uživatelské prostředí programu Fontstand. In: *Fontstand.com – Now you can rent a typeface* [online]. Praha: 365typo, 2015 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://www.365typo.com/fontstand-now-you-can-rent-a-typeface/>

Obr. 62 / Webová stránka Creative Market, archiv autora. Dostupné z: <https://creativemarket.com/>

Obr. 63 / Webová stránka Google Fonts, archiv autora. Dostupné z: <https://fonts.google.com/>

Obr. 64 / Webová stránka Font of the Month Club, archiv autora. Dostupné z: <https://djr.com/font-of-the-month-club>

Obr. 65 / Moodboard, archiv autora

Obr. 66 / Vietnamská mince Indočínského píastru. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/French_Indochinese_piastre

Obr. 67 / Koncept písma vycházející z tvaru vietnamské mince, archiv autora

Obr. 68 / Obchodní centrum Sapa. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Sapa>

Obr. 69 / Prvotní skici, archiv autora

Obr. 70 / Ukázky návodů písmolijny Grilli Type. In: *Instagram* [online]. Menlo Park: Meta, 2022 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/grillitype/>

Obr. 71 / Varianty stínování liter s diagonálními tvary reverzní stínování; bez stínování; logické stínování, archiv autora

Obr. 72 / Ukázka výškového odlišení u liter ›I‹ a ›l‹/›k‹, archiv autora

Obr. 73 / Evoluce písma Libusch Sans, archiv autora

Obr. 74 / Finální verze písma Libusch Sans — ukázka znaků, archiv autora

Obr. 75 / Finální verze písma Libusch Sans — ukázka písma, archiv autora

Obr. 76 / Zaum. In: *Slovenské centrum dizajnu* [online]. Bratislava: Slovenské centrum dizajnu, 2022 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://scd.sk/dielo-ncd/zaum-pismo/>

Obr. 77 / Asphalt. In: *Dinamo* [online]. Bazilej: Dinamo, 2021 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://abcdinamo.com/typefaces/asfalt>

Obr. 78 / Flow. In: *Schick Toikka* [online]. Helsinky: Schick Toikka, 2019 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://www.schick-toikka.com/custom/flow-festival>

Obr. 79 / Gopher. In: *YouWorkForThem* [online]. Bangkok: YouWorkForThem, 2019 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://www.youworkforthem.com/font/T10586/gopher>

Obr. 80 / Boogie School. In: *It's Nice That* [online]. Londýn: It's Nice That, 2019 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://www.itsnicethat.com/articles/or-type-boogie-school-sans-graphic-design-050619>

Obr. 82 / Plakáty, archiv autora

Obr. 83 / Vzorník písma Libusch, archiv autora

Obr. 84 / Instagramové příspěvky vycházející z dalších výstupů, archiv autora